

แผนธุรกิจ

กลุ่มเกษตรกรตำบลตะนาวศรี
ตำบลตำนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

โครงการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมตำบล
เป็นเกษตรอุตสาหกรรม

จัดทำโดย สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดราชบุรี

บทที่ ๑

บทนำ

กล้วยที่คนไทยนิยมรับประทานมีมากมาย ประโยชน์ของกล้วยก็เช่นกันมีมากมาย บางคนถือเอากล้วยเป็นอาหารลดความอ้วน บางคนทำมาทานเป็นผลไม้ที่เหมาะกับการเป็นของว่าง แต่จริงๆ แล้วนั้นนอกจากความอร่อย ถูกปากคนไทย กล้วยยังมีประโยชน์ในเชิงโภชนาการ และสารอาหารอีกมากมายที่เรายังไม่เคยรู้กล้วยถือเป็นผลไม้ชนิดหนึ่ง มีกลิ่นหอม ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Banana และ Plantain กล้วยถือเป็นไม้ล้มลุก ลำต้นอยู่ใต้ดิน เป็นพืชที่มีอายุยาวหลายปี ไม่ชอบพื้นที่ที่มีน้ำขัง ขยายพันธุ์ด้วยการแตกหน่อและการใช้เมล็ดหลายคนมักเคยได้ยินกันว่า กล้วยมีประโยชน์ทุกส่วนตั้งแต่ใบยันรากซึ่งก็เป็นความจริง แถมยังเป็นสมุนไพรใกล้ตัวที่มีราคาถูกและหาทานได้ง่าย

๑. หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓ กำหนดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ประการหนึ่ง คือ เพื่อสนับสนุนสิทธิและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการพัฒนาเกษตรกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้รัฐรักษาเสถียรภาพด้านราคาและความมั่นคงในอาชีพเกษตรกร เพิ่มศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ให้ดีขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอย่างต่อเนื่อง ได้ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาเกษตรกรรม ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่จากระดับล่างสู่ระดับบน มีการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมตั้งแต่ในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นลำดับ จนเป็นแผนพัฒนาเกษตรกรรมในระดับประเทศ ในการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมดังกล่าวครั้งนั้นมุ่งเน้นให้ความสำคัญพื้นที่ในระดับหมู่บ้าน ตำบลอย่างมาก เพราะถือเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทุกเรื่องทุกสาขาทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร ข้อมูลปัญหา

ความต้องการต่าง ๆ ที่ได้จากพื้นที่เหล่านั้นถือเป็นข้อมูลจริงที่เกิดจากปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรโดยตรง ในเรื่องที่มีความเร่งด่วนสภาเกษตรกรแห่งชาติได้ให้ความสำคัญเร่งนำเสนอรัฐบาลในลักษณะข้อเสนอเชิงนโยบายและพบว่าเมื่อเวลาผ่านไปปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการแก้ไข ดังนั้นในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙ สภาเกษตรกรแห่งชาติจึงได้หยิบยกเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับตำบลขึ้นมาดำเนินการอีกครั้ง โดยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสนับสนุนชุมชนระดับตำบลร่วมมือกันแก้ไขปัญหาตัวตนเอง ส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมในการพัฒนาแก้ไขปัญหาาร่วมกันในรูปของการจัดการตนเองพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถจัดทำแผนพัฒนาาร่วมกัน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางการเกษตร และสร้างเครือข่ายองค์กรเกษตรกร เชื่อมโยง และพัฒนาความร่วมมือในด้านการผลิตทางการเกษตรกรรม การแปรรูป การตลาด และการบริโภคเพื่อการยังชีพระหว่างเครือข่ายองค์กรเกษตรกรกับภาครัฐ และภาคเอกชน โดยมุ่งเน้นดำเนินการใน ๕ เรื่องหลักให้บังเกิดผลแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย ปัญหาหนี้สิน ปัญหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาที่ดินทำกิน ปัญหาราคาสินค้าเกษตร เรื่องสวัสดิการเกษตรกร สิทธิเกษตรกรและการไม่ได้รับความเป็นธรรม พื้นที่ดำเนินการอำเภอละ ๑ ตำบล และหลังจากที่สภาเกษตรกรได้ดำเนินการเรื่องนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก็ได้มีคำสั่ง เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ แต่งตั้งคณะทำงานปฏิบัติการขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ๖ เรื่อง ได้แก่ การลดต้นทุนและเพิ่มโอกาสในการแข่งขันสินค้าเกษตร การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning) ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรอินทรีย์ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และธนาคารสินค้าเกษตร ซึ่งได้มุ่งเน้นพื้นที่ดำเนินการในระดับตำบลเช่นเดียวกับโครงการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับตำบล ที่สภาเกษตรกรแห่งชาติ และสภาเกษตรกรจังหวัดกำลังดำเนินการอยู่ อย่างไรก็ตามสภาเกษตรกรแห่งชาติเห็นว่าการจะแก้ไขปัญหาการเกษตรของประเทศได้นั้นต้องมีการดำเนินงานในลักษณะของการรวมกลุ่ม และส่งเสริมการรวมกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ โดยเริ่มจากกลุ่มขนาดเล็กระดับหมู่บ้าน ตำบล ส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเบื้องต้นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ในลักษณะของเกษตรอุตสาหกรรม หรือ SMEs เกษตร ซึ่งการที่จะพัฒนาสู่ความเข้มแข็งในระดับนั้นได้จำเป็นต้องสนับสนุนให้กลุ่มหรือชุมชนมีแผนปฏิบัติงาน มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีข้อมูลที่ครบถ้วนถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน เพื่อใช้ในการวางแผน มีการสร้างผู้นำ สร้างคนในชุมชนหรือกลุ่มองค์กร ให้มีความรู้ความเข้าใจมีความสามารถจัดทำแผนงาน กำหนดวิธีการ เป้าหมายการดำเนินงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อจะเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญให้กับเศรษฐกิจฐานรากระดับตำบลอย่างยั่งยืน ซึ่งจะสอดคล้องและเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ดังนั้น ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๐ จึงได้รวบรวมโครงการจัดทำแผนพัฒนา

เกษตรกรรมระดับตำบล กับโครงการสร้างความเข้มแข็งแก่เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรรายสินค้าเกษตร
เข้าไว้ด้วยกัน เป็นกิจกรรมภายใต้ “โครงการจัดทำแผนพัฒนาเกษตรกรรมตำบลเป็นเกษตรอุตสาหกรรม”

๒.วัตถุประสงค์

๑. เพื่อพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถจัดทำแผนพัฒนาร่วมกัน นำไปสู่
การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางการเกษตร

๒. จัดตั้งองค์กรเกษตรกรรายสินค้าเกษตรในพื้นที่ตำบลเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นสินค้าเกษตรชนิดใหม่ใน
พื้นที่หรือพัฒนาแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรเดิม และเชื่อมโยงเครือข่าย

๓. ปรับปรุงระบบการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรของเกษตรกรในตำบล โดยอาศัยแผนพัฒนา
เกษตรกรรม การบริหารจัดการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป็นเครื่องมือสร้างมูลค่าเพิ่ม
ผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่คุณค่า (Value chain) ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ในรูปแบบ
เกษตรอุตสาหกรรม และ SMEs เกษตร เปลี่ยนแปลงจากเกษตรแบบดั้งเดิมเป็นเกษตรสมัยใหม่เน้นบริหาร
จัดการและเทคโนโลยี สร้างเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการ

๓.บริบทตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ข้อมูลทั่วไป

ตำบลตะนาวศรี เป็น ๑ ใน ๔ ตำบลของ อ.สวนผึ้ง อยู่ห่างจากเมือง จ.ราชบุรี ประมาณ ๖๓ กม.
มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๒๖,๓๔๓.๗๕ ไร่ หรือประมาณ ๒๐๒,๑๕๓ ตารางกิโลเมตร พื้นที่ทำการเกษตร
ประมาณ ๙,๐๐๐ ไร่ หรือประมาณ ๑๔.๔ ตารางกิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง เป็นภูเขา และเป็น
หุบเขา ทิศตะวันตกติดต่อกับเทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งกั้นชายแดนระหว่างไทยกับพม่า ฤดูฝนมีฝนตกชุก
ในช่วงเดือน กันยายน - ตุลาคม ของทุกปี ฤดูหนาวมีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยประมาณ ๑๓ - ๓๖ องศา
เซลเซียส เป็นที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดราชบุรี

ที่ตั้งอาณาเขต

ตำบลตะนาวศรีตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอสวนผึ้ง มีถนนลาดยางจากอำเภอสวนผึ้ง
หมู่ที่ ๖ บ้านห้วยน้ำหนัก ยาว ๓๕ กิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดกับ เทศบาลตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
 ทิศใต้ ติดกับ ตำบลบ้านคา กิ่งอำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี
 ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลท่าเคย อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
 ทิศตะวันตก ติดกับ เขื่อนเขาตะนาวศรี และสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า
 จากจุดพิกัด เอ็นคิว ๒๒๒๙๐๐ ไปทางทิศใต้ ๒๑.๕ กม. ถึงจุดพิกัดเอ็นคิว ๒๑๙๗/๓๒ โดยตลอด
 เป็นแนวแบ่งเขต

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่มสลับภูเขา มีแม่น้ำภาชีไหลผ่าน

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ แต่เนื่องจากมีเขื่อนเขาตะนาวศรีกั้นอยู่จึงทำให้ได้รับมรสุมจากอินเดียและทะเลอันดามันไม่เต็มที่ ส่วนใหญ่เป็นช่วงปลายฤดูฝนที่มาพร้อมกับการก่อตัวของมรสุมอากาศต่ำทำให้มีฝนตกชุกในช่วงเดือนกันยายน – พฤศจิกายน ปริมาณน้ำฝน ปี ๒๕๕๖ เฉลี่ยประมาณ ๕๐ มิลลิเมตร ฤดูร้อนมีอากาศร้อนชื้นและมักจะมีพายุฤดูร้อนช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน อุณหภูมิสูงที่สุดประมาณ ๓๘.๙ องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน ฤดูหนาวโดยทั่วไปอากาศเย็นถึงหนาว อุณหภูมิต่ำสุดประมาณ ๑๑.๔ องศาเซลเซียส ในช่วงเดือนธันวาคม ประกอบด้วย ๓ ฤดู คือ

ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – กลางเดือนเมษายน

ฤดูฝน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – กลางเดือนพฤศจิกายน

ฤดูหนาว ตั้งแต่เดือนธันวาคม – กลางเดือนมกราคม

ตำบลตะนาวศรี มีพื้นที่ป่าไม้ ๖๕% ของพื้นที่ทั้งหมด อยู่ในความดูแลของป่าไม้จังหวัดราชบุรี เหมาะแก่การส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ แต่เนื่องจากขาดกาประชาสัมพันธ์และการบริหารจัดการที่ถูกต้อง และความไม่ชัดเจนระหว่างแนวเขตป่าอนุรักษ์กับที่อยู่อาศัย ที่ทำกินของประชาชนทำให้มีการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ล่าสัตว์ และหาของป่า อย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย

แหล่งน้ำธรรมชาติ

- แม่น้ำ ได้แก่ แม่น้ำลำภาชี

- ลำห้วย ได้แก่ ลำห้วยท่าเคย, ลำห้วยบ่อคิ่ง, ลำห้วยคอกหมู, ลำห้วยอะนะ, และลำห้วยยาง

- ห้วย ได้แก่ ห้วย รบ๒, ห้วยบ่อหวี, ห้วยตีบูก, ห้วยบ้านห้วยผาก, ห้วยกะวาน, ห้วย

วังโคก, ห้วยโกท่า, ห้วยพระกำ และห้วยบ่อเก่า

- บึง หนอง ได้แก่ หนองน้ำโรงเรียนรุจิรพัฒน์

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

๑) อ่างเก็บน้ำ จำนวน ๘ แห่ง ได้แก่

- อ่างเก็บน้ำบ้านสวนผึ้ง	หมู่ที่ ๑	- อ่างเก็บน้ำบ้านตะเคียนทอง	หมู่ที่ ๓
- อ่างเก็บน้ำบ้านพุดิน	หมู่ที่ ๑	- อ่างเก็บน้ำบ้านโป่งแห้ง	หมู่ที่ ๓
- อ่างเก็บน้ำผาชนแดน	หมู่ที่ ๓	- อ่างเก็บน้ำห้วยคอกหมู	หมู่ที่ ๔
- อ่างเก็บน้ำห้วยจันมาก	หมู่ที่ ๓	- อ่างเก็บน้ำห้วยอะนะ	หมู่ที่ ๖

๒) ฝาย จำนวน ๖ แห่ง ได้แก่

- ฝายทดน้ำบ้านท่ามะขาม	หมู่ที่ ๒	- ฝายน้ำล้น (มข.๒๓๗)	หมู่ที่ ๔
- ฝายทดน้ำบ้านห้วยม่วง	หมู่ที่ ๓	- ฝายน้ำล้น (มข.๒๓๗)	หมู่ที่ ๖
- ฝายน้ำล้นห้วยคอกหมู	หมู่ที่ ๔	- ฝายน้ำล้นขนาดเล็กลำห้วยบ่อเก่าบน	หมู่ที่ ๓

๓) บ่อบาดาล จำนวน ๔ แห่ง ได้แก่

- บ่อบาดาล ร.ร.บ้านท่ามะขาม	หมู่ที่ ๒	- บ่อบาดาล ร.ร.รุจิรพัฒน์	หมู่ที่ ๓
- บ่อบาดาลบ้านห้วยม่วง	หมู่ที่ ๓	- บ่อบาดาลบ้านนายประเสริฐ	หมู่ที่ ๕

๔) สระน้ำสาธารณะ จำนวน ๙ แห่ง ได้แก่

- สระน้ำสาธารณะกลุ่มบ้านเขาลูกช้าง	หมู่ที่ ๑	- สระน้ำฟาร์มตัวอย่างบ้านบ่อหวี	หมู่ที่ ๔
- สระน้ำ อบต.ตะนาวศรี	หมู่ที่ ๑	- สระน้ำสาธารณะบ้านห้วยแห้ง	หมู่ที่ ๕
- สระน้ำสาธารณะบ้านห้วยม่วง	หมู่ที่ ๓	- สระน้ำวนเกษตร	หมู่ที่ ๖
- สระน้ำ ร.ร.รุจิรพัฒน์	หมู่ที่ ๓	- สระน้ำสาธารณะบ้านหนองตาตั้ง	หมู่ที่ ๖
- สระน้ำ ร.ร.บ้านบ่อหวี	หมู่ที่ ๔		

๕) ถังปูนแบบ ฝ ๓๓ จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ บ้านบ่อเก่ากลาง หมู่ที่ ๑ และบ้านหนองตั้ง หมู่ที่ ๖

๖) ถังปูนแบบ ฝ๙๙ จำนวน ๖ แห่ง ได้แก่ บ้านเขาลูกช้าง หมู่ที่ ๑, บ้านท่ากุลา หมู่ที่ ๒, บ้านท่ามะขาม หมู่ที่ ๒
บ้านไทรงาม หมู่ที่ ๓, บ้านห้วยแห้ง หมู่ที่ ๕

๓) คลอง จำนวน ๔ แห่ง ได้แก่คลองข้างบ้านผู้ใหญ่กล้า หมู่ที่ ๑, คลองข้างบ้านนายโยธิน หมู่ที่ ๓
คลองบ้านโป่งแห้ง หมู่ที่ ๓ และคลองบ้านตะเคียนทอง หมู่ที่ ๓

ข้อมูลด้านชีวภาพ

๑. สภาพลักษณะพื้นที่ของตำบลตะนาวศรีมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบเชิงเขา จากทิศใต้จดทิศเหนือ
ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย และดินปนกรวด จัดอยู่ในชุดดินที่ ๒๙, ๓๕, ๓๘, ๔๐, ๔๔, ๔๗-๔๘,
๕๖, ๖๒

๒. ลักษณะของไม้และป่าไม้ ส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณ หรือป่าโปร่ง พบมากในบริเวณเนิน
เขาและยอดเขา มีลักษณะเด่น คือ ไม้พื้นล่างประกอบด้วยไม้ไผ่เป็นส่วนใหญ่ เช่น ไผ่ชางนวล ไผ่ป่า ไผ่รวก
 ฯลฯ ในบริเวณที่เป็นดินลูกรังมากๆ พบว่ามีไม้ไผ่เป็นไม้เด่นมากกว่าไม้ยืนต้นอื่นๆ ไม้ยืนต้นที่พบได้แก่ สมอ
ดินเบ็ด ตะแบก แคทราย เสลา ประดู่ มะค่าโมง ฯลฯ

๓. สภาพการผลิตการเกษตรตำบลตะนาวศรี มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๒๖,๓๔๓.๗๕ ไร่ พื้นที่
การเกษตร ๙,๑๖๘ ไร่ (ข้อมูล ทบก. วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๔) หรือร้อยละ ๗.๒๖ การทำการเกษตร
โดยทั่ว ๆ ไป มีการปลูกพืชไร่ พืชผักและไม้ผลชนิดต่างๆ การเลี้ยงสัตว์ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ระบบทางเศรษฐกิจ

การเกษตร ตำบลตะนาวศรี มีการเกษตร ได้แก่ การปลูกอ้อย ปลูกมันสำปะหลัง การทำนา
การทำสวนผลไม้ และปลูกผัก

การประมงตำบลตะนาวศรี มีการประมง ได้แก่ อาชีพเลี้ยงปลา

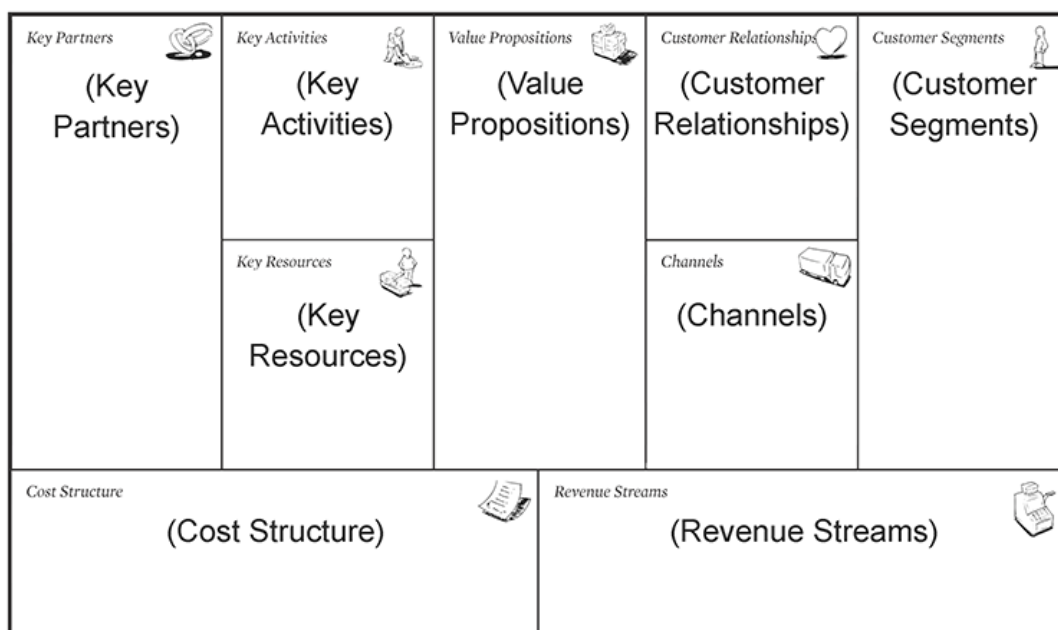
การปศุสัตว์ ตำบลตะนาวศรี มีการปศุสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงโค การเลี้ยงสุกร การเลี้ยงเป็ด ไก่
การเลี้ยงแพะ

อุตสาหกรรม ตำบลตะนาวศรี มีอุตสาหกรรมในครัวเรือน ได้แก่ การจักสานเข่ง การแปรรูป
หน่อไม้

บทที่ ๒

หลักแนวคิดและบทวิเคราะห์

Business Model Canvas เป็นเครื่องมือใหม่สำหรับผู้ประกอบการที่กำลังคิดจะ “ลงทุน” เริ่มต้นธุรกิจ หรือปรับปรุงธุรกิจเดิมให้เติบโตมากยิ่งขึ้น เหตุที่ต้องเน้นคำว่า “ลงทุน” เพราะหลายคนน่าจะคุ้นเคยกับการทำ “Business Model” ที่ไม่ว่าจะกีดำรหรือนักธุรกิจที่คนก็มักจะบอกว่า ก่อนจะเริ่มต้นธุรกิจที่ดี ควรมี Business Model ที่ชัดเจน เพื่อลดความเสี่ยงในการทำธุรกิจนั้นๆ และทำให้เรารู้และเข้าใจภาพรวมของธุรกิจของตัวเองได้มากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติแล้ว Business Model ยังไม่สามารถตอบโจทย์ภาพรวมของธุรกิจได้อย่างครบถ้วน Business Model Canvas จึงถูกพัฒนาขึ้นมาให้เป็นเครื่องมือสำเร็จรูป (template) โดย Alex Osterwalder เพื่อมาเติมเต็มช่องว่างของโมเดลธุรกิจ ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถมองเห็นภาพรวม (visualizing) ของธุรกิจได้ครบทุกมิติมากขึ้น ช่วยให้ผู้ประกอบการประเมินความเสี่ยงในการลงทุนได้ขึ้น เป็นการตอบโจทย์สำคัญของการทำธุรกิจ นั่นคือ ทำอย่างไรให้มี “กำไร” Business Model Canvas จึงเปรียบเสมือนแผนลงทุนของผู้ประกอบการด้วย Business Model ที่สมบูรณ์

หลักการตลาด 4P คือ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ส่วนผสมทางการตลาดที่นิยมนำมาเป็นเครื่องมือ หรือใช้เป็นกลยุทธ์ในการวางแผนการตลาดมีอยู่ด้วยกัน ๔ ประการ ซึ่งหลักการใช้ก็คือการวางแผนในแต่ละส่วนให้เข้ากันอย่างลงตัวและเหมาะสม ดังนี้

1.ผลิตภัณฑ์ (Product) ในการทำธุรกิจมีองค์ประกอบสำคัญก็คือ สินค้าหรือบริการ ซึ่งถือเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำให้เกิดรายได้หรือผลตอบแทนให้กับองค์กร หลักการวางแผนจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เช่น ความต้องการของลูกค้า คุณภาพของสินค้า รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความทันสมัย และสามารถเปรียบเทียบกับคู่แข่งได้หรือไม่

2.ราคา (Price) การตั้งราคาขายถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญ ซึ่งนอกจากราคาจะสามารถดึงดูดความสนใจของลูกค้าได้แล้ว การตั้งราคาขายยังเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่ทำให้ต่อสู้กับคู่แข่งได้ในธุรกิจประเภทเดียวกันได้ เช่น กำหนดให้มีส่วนลดเมื่อซื้อตามจำนวน กำหนดราคาตามขนาดและปริมาณของสินค้า

3.ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ก็คือการนำสินค้าไปให้ถึงมือของลูกค้า โดยยึดหลักความมีประสิทธิภาพ ความถูกต้อง ความปลอดภัย และความรวดเร็ว วิธีขายหรือกระจายสินค้าที่สามารถทำให้เกิดผลกำไรมากที่สุด ต้องกระจายสินค้าให้ตรงกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด (4P คือ)

4.การส่งเสริมการตลาด (Promotion) หัวใจสำคัญของการส่งเสริมการตลาดก็คือ ทำอย่างไรให้สามารถขายสินค้าหรือบริการให้ได้มากที่สุด การส่งเสริมการขายจึงมีบทบาทสำคัญและมีอยู่หลายวิธี เช่น

การโฆษณาผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ การทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการขาย การบริการ หรือขายตรงโดยการนำเสนอของพนักงาน

กลยุทธ์การตลาด 4C คือ เป็นแนวคิดทางด้านการตลาดแนวใหม่ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อตอบโจทย์ของผู้บริโภคให้ตรงประเด็นได้มากที่สุด เพราะปัจจุบันจากพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคเปลี่ยนไป กลยุทธ์การตลาด 4C ประกอบด้วย

C ตัวที่ ๑ มาจากคำว่า Consumer Wants and Needs หมายถึงความต้องการของผู้บริโภค การผลิต สินค้าในปัจจุบันต้องคำนึงถึงความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก และนักการตลาดต้องรู้ก่อนว่าลูกค้าหรือผู้บริโภคต้องการสินค้าแบบไหน

C ตัวที่ ๒ มาจากคำว่า Consumer's Cost to satisfy หมายถึง ต้นทุนของผู้บริโภค การตั้งราคาของผู้ผลิตต้องคำนึงต้นทุนของผู้บริโภคมากกว่าต้นทุนของผู้ผลิต

C ตัวที่ ๓ มาจากคำว่า Convenience to buy หมายถึง ความสะดวกในการซื้อ ผู้ประกอบการหรือนักการตลาดจะต้องคำนึงถึงความสะดวกสบายในการซื้อสินค้าของผู้บริโภคเป็นสำคัญ โดยอาจเพิ่มช่องทางในการซื้อให้กับลูกค้า

C ตัวที่ ๔ มาจากคำว่า Communication that Connects หมายถึง การสื่อสาร การสื่อสารที่ดีจะทำให้ลูกค้าเกิดความเชื่อใจและเชื่อถือในตัวสินค้า ที่จะส่งผลให้เกิดการสั่งซื้อเพิ่มมากขึ้น

แต่ กลยุทธ์การตลาด ๔C คือ กลยุทธ์การตลาดแนวใหม่ที่พัฒนาขึ้นเพื่อตอบโจทย์และความต้องการของลูกค้าในยุคที่อินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทสำคัญ ดังนั้นเมื่อกลยุทธ์ ๔C เกิดจากการพัฒนาของอินเทอร์เน็ต นักการตลาดที่ชาญฉลาดก็ต้องใช้อินเทอร์เน็ตทำการตลาดให้ประสบความสำเร็จด้วยเช่นกัน

พฤติกรรมผู้บริโภค หรือ Consumer Behavior หมายถึง การตัดสินใจและการกระทำของผู้บริโภคเกี่ยวกับการซื้อ และใช้สินค้าบริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและความพึงพอใจของตน ดังนั้นการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค จึงเป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อคุณจะได้นำไปใช้ในการพัฒนาสินค้า และบริการให้ตรงใจกลุ่มเป้าหมายและสร้างความพึงพอใจเช่นกัน เหมือนกับสุภาษิตจีนที่กล่าวไว้ข้างต้นครับ การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคนักการตลาดจะเรียกว่า ๖Ws ซึ่งประกอบไปด้วยดังนี้

๑.WHO – ใครคือกลุ่มเป้าหมาย

เป็นการศึกษาถึงลักษณะของกลุ่มเป้าหมายในเรื่องต่างๆไม่ว่าจะเป็นประชากรศาสตร์ ภูมิศาสตร์ จิตวิทยาและพฤติกรรม เช่น เพศ อายุ อาชีพ สถานที่ เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยระบุข้อมูลของคุณได้ชัดเจน เพื่อที่คุณจะสามารถวางแผนกลยุทธ์การตลาดด้านต่างๆ อย่างเหมาะสมและสามารถตอบสนองต่อความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายได้นั่นเอง

๒.WHAT – ผู้บริโภค ซื้ออะไร

ก่อนอื่นคุณต้องทราบถึงสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ เช่น องค์ประกอบผลิตภัณฑ์ที่หือห่อ คุณสมบัติตัวสินค้า ที่ตรงตามความต้องการ ตราสินค้าต้องตรงกันเท่านั้น เป็นต้น เพื่อที่คุณจะนำไปปรับปรุงหรือส่งเสริมสินค้าและบริการของคุณ ไม่ว่าจะเป็นตัวสินค้าและบริการ รูปลักษณะของสินค้า คุณภาพสินค้า เพื่อสร้างแบรนด์ให้แข็งแกร่งรวมถึงสร้างความแตกต่างจากแบรนด์อื่นๆ

๓.WHERE – ช่องทางการซื้อ

ช่องทางที่ลูกค้าใช้ในการหาข้อมูลก่อนการตัดสินใจซื้อ เช่น ซื้อผ่านเว็บไซต์ ซื้อที่ตลาดขายสินค้าเฉพาะ หรือห้างสรรพสินค้า หรือพุดง่ายๆก็คือการสถานที่ ที่กลุ่มเป้าหมายมักชอบไปซื้อสินค้า ซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญ หากว่าคุณทราบว่ากลุ่มเป้าหมายของคุณซื้อสินค้าจากที่ไหน ก็จะทำให้คุณสามารถกำหนดกลยุทธ์ด้านการจัดจำหน่ายและนำผลิตภัณฑ์หรือสินค้าไปสู่แหล่งตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.WHY – ทำไมผู้บริโภคต้องการซื้อ....

เราควรศึกษาถึงผู้บริโภค หาเหตุผลว่าทำไมผู้บริโภคจึงตัดสินใจซื้อ เช่น ซื้อเพื่อตอบสนองตามความต้องการ ซื้อเพื่อตอบสนองตามปัจจัยพื้นฐาน หรือ การซื้อกระเป๋าแบรนด์เนมเพื่อเข้าสังคม และการซื้อถุงมือเพราะอยู่ในช่วงหน้าหนาว คุณต้องตอบคำถามกับตัวเองให้ได้ก่อนว่า เขาจะซื้อของเราเพื่ออะไร !!

๕. WHEN – โอกาสในการซื้อหรือจะซื้อเมื่อไหร่

เราต้องคำนึงถึงสินค้าของคุณว่า สินค้าคุณเป็นสินค้าที่อยู่ในช่วงเวลาหรือไม่ หรือเป็นสินค้าที่ขายได้ตลอดทั่วไป เพราะคุณต้องแยกแยะสินค้าเหล่านี้ออกจากกันก่อน บางครั้งสินค้าคุณอาจเป็นช่วงเทศกาล อาทิ คุณเปิดธุรกิจโรงแรมคุณก็ต้องดูเหมือนกันว่าช่วงไหนคนไม่ค่อยไปโรงแรม คุณก็ต้องจัดการลดโปรโมชันราคาห้องพักให้ต่ำลงเพื่อการอุดหนุนของธุรกิจ ซึ่งสิ่งนี้สามารถช่วยเพิ่มยอดขายให้ธุรกิจยังคงดำรงอยู่ในโลกของการตลาดออนไลน์

๖.WHOM – ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของลูกค้าต่อการซื้อสินค้า

บางครั้งลูกค้าก็ไม่ได้ซื้อเพราะความต้องการของตนเองเพียงอย่างเดียว อาจมีบุคคลอื่นที่มีผลครอบคลุมในการซื้อดังนี้

- ผู้ริเริ่ม คือ ผู้ที่มีความต้องการซื้ออะไรสักอย่าง แล้วบอกพ่อแม่ให้ทำการซื้อ
- ผู้ที่แนะนำ คือ ผู้ที่มีส่วนในการเลือกตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ เช่น พี่ชายมีการแนะนำให้ซื้อ

สินค้านี้ละ

- ผู้ตัดสินใจ คือ ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจซื้อหรือไม่ซื้อ บางครั้งอาจจะเป็นเครือญาติ พ่อและ

แม่

- ผู้ซื้อ คือ ใครก็ได้ที่มีเงินพอต่อการซื้อ

บทที่ ๓

แผนการธุรกิจกลุ่ม

๑.ความเป็นมาของกลุ่ม

ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตร และรับจ้างทั่วไปบ้างเป็นบางส่วน การเกษตรที่ทำ ประกอบด้วย พืชผัก (ถั่วฝักยาว หน่อไม้) และพืชสวน อาทิ ฝรั่ง มันสำปะหลัง อ้อย และกล้วย แต่ส่วนใหญ่ผลไม้ที่ปลูกในพื้นที่นี้จะปลูกกล้วยเป็นส่วนใหญ่ พืชชนิดอื่นรองลงมา กล้วยที่นิยมปลูกมาก คือ กล้วยไข่ กล้วยหอม และกล้วยน้ำว้า เพราะเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ราบสูง น้ำเพื่อการเกษตรค่อนข้างน้อย ต้องอาศัยน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ และน้ำฝน เป็นส่วนมาก ประกอบกับในปีที่ผ่านมาราคากล้วยมีราคาที่สูงขึ้น จึงทำให้เกษตรกรรายอื่นที่อยู่ในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงหันมาปลูกกล้วยกันมากขึ้น แต่เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ยังขาดการบริหารจัดการแปลงทำการเกษตรที่ดี จึงเกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรโดยวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่ม ดังนี้

๑. เพื่อลดต้นทุนการผลิตที่มีราคาสูงขึ้น (ปุ๋ย และยา)
๒. เพื่อสามารถต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางให้ได้ราคาที่ยุติธรรม
๓. เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่สามารถบริหารจัดการแปลงเกษตรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น
๔. เพื่อนำผลผลิตบางส่วนมาแปรรูปเพิ่มมูลค่าสูงขึ้น

๒.รายชื่อสมาชิก

ลำดับที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	เลขที่บัตรประชาชน
๑.	นางสุพรรณิ ไควถาวร	๒๔๐ ม. ๕ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๒๓/๐๐๓๐๐๐๑๖๓/๒๓
๒.	นางสมฤดี วิสิฐศุภการ	๑๐๑ ม.๕ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๓๓/๐๐๓๐๐๓๓๔๔๕๐
๓.	น.ส.ฉวีวรรณ บุ่งกี	๔๙/๑ ม.๔ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๒๓/๐๐๓๐๐๐๑๙๙/๑๒
๔.	น.ส.วิมล สวนผึ้ง	๕๓/๒ ม.๔ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๕๓/๐๐๓๐๐๐๒๓/๘๓๙
๕.	นายเพทชาย เพลละ	๒๑๓ ม.๖ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๕๓/๐๐๓๐๐๐๒๓๒๙๙

ลำดับ ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่	เลขที่บัตรประชาชน
๖.	นางหน่อไร่ อุบุ	๒๙๓/๓ ม.๖ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๘๓/๐๐๓๓๖๐๒๖๑๒๙
๗.	นางเวมู หอระ	๑๕ ม.๖ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๓๓/๐๐๓๘๙๐๑๔๙๓๕
๘.	นายดิเรก บุญมา	๒๓๙/๒ ม.๖ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๓๓/๐๐๓๐๐๐๑๖๔๑๕
๙.	น.ส.มิ่งขวัญ ทับถม	๒๓/๑ ม.๔ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๘๓/๐๐๓๓๖๐๐๐๔๙๙
๑๐.	นายบรรจบ แสงงหาทรัพย์	๑๑/๑ ม.๑ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๓๒๑๐๕๐๐๑๔๓/๕๓๔
๑๑.	นายยงยุทธ สงบวาจา	๑๔๐ ม.๔ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๓๓/๐๐๓๐๐๒๕๑๕๕๓
๑๒.	นายสุข คิ่งลิ่ง	๕๒/๑ ม.๓ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๓๓/๐๐๓๐๐๐๖๐๕๖๕
๑๓.	นายสำราญ คุ่มรักษา	๓๕ ม.๓ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๓๖๕๐๑๐๑๔๘๓/๖๔๔
๑๔.	นายณัฐวุฒิ เปี่ยมชวลิต	๖๒/๒ ม.๓ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๓๓/๐๐๓๐๐๐๖๐๕๒๒
๑๕.	นายบุญช่วย บุญให้	๘/๑ ม.๑ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๘๓/๐๐๓๓/๓๐๐๓๙๖๙
๑๖.	นายวัชรพงษ์ เทิดสุวรรณ	๑๙ ม.๒ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๑๓/๐๐๓๐๐๐๓๔๖๖๒
๑๗.	นายอุษา เทิดสุวรรณ	๙๕/๒ ม.๒ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๒๓/๐๐๓๐๐๐๐๓/๔๙
๑๘.	นายอาทิตย์ ทองอ่อน	๓๑ ม.๓/ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๑๓/๐๐๒๐๐๐๓๕๓๐๖
๑๙.	นายสมชาย ตาคู้	๗ ม.๗ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๓๓/๐๐๓๐๐๓๐๐๑๓/๒
๒๐.	น.ส.นงนุช จึงหิริด	๑๓๐ ม.๗ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๓๓/๐๐๓๐๐๓๐๐๒๓/๐
๒๑.	นายระวี บุญเลิศ	๒๓/๑ ม.๕ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๓๓/๐๐๓๐๐๐๒๒๘๓
๒๒.	นายปรมัตต์ สุวรรณ	๑๓/๙ ม.๒ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี	๓๓/๐๐๓๐๐๓๓๖๕๑๓

๓. รายชื่อคณะกรรมการกลุ่ม

๑. นายณัฐวุฒิ	เปี่ยมชวลิต	ประธานกลุ่ม
๒. นายดิเรก	บุญมา	รองประธานกลุ่ม
๓. นายบรรจบ	แสงงหาทรัพย์	คณะกรรมการ
๔. นายวัชรพงษ์	เทิดสุวรรณ	คณะกรรมการ
๕. นายยงยุทธ	สงบวาจา	คณะกรรมการ

๖. นายระวีร์	บุญเลิศ	คณะกรรมการ
๗. นายอาทิตย์	ทองอ่อน	คณะกรรมการ

๔. สถานที่ตั้งกลุ่ม

“กลุ่มเกษตรกรตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี”

เลขที่ ๖๒/๒ ม.๓ ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกล้วย

กล้วยเป็นผลไม้ที่คนไทยรู้จักกันมานาน เนื่องจากกล้วยมีถิ่นกำเนิดในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคดังกล่าว จากการศึกษาพบว่า กล้วยมีวิวัฒนาการถึง ๕๐ ล้านปีมาแล้ว ดังนั้นจึงเป็นไม้ผลที่มนุษย์รู้จักบริโภคเป็นอาหารกันอย่างแพร่หลาย เชื่อกันว่ากล้วยเป็นไม้ผลชนิดแรก ที่มีการปลูกเลี้ยงไว้ตามบ้าน และได้แพร่พันธุ์จากเอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปยังดินแดนอื่นๆ ในระยะเวลาต่อมา

กล้วยมีการปลูกกันมากในเอเชียใต้ แม้ในปัจจุบัน ประเทศอินเดียเป็นประเทศที่มีการปลูกกล้วยมากที่สุดในโลก และมีพันธุ์กล้วยมากมายอีกด้วย เหมาะสมกับที่มีการกล่าวกันไว้ในหนังสือของชาวอาหรับว่า “กล้วยเป็นผลไม้ของชาวอินเดีย” ต่อมา ได้มีหมอของจักรพรรดิโรมันแห่งกรุงโรมชื่อว่า แอนโตนิอุส มูซา ได้นำหน่อกล้วยจากอินเดียไปปลูกทางตอนเหนือของอียิปต์เมื่อประมาณ ๒,๐๐๐ ปีมาแล้ว หลังจากนั้น มีการแพร่ขยายพันธุ์กล้วยไปในดินแดนของแอฟริกา ที่ชาวอาหรับเข้าไปค้าขาย และพำนักอาศัย จนกระทั่งเมื่อประมาณ ค.ศ.๙๖๕ ได้มีการกล่าวถึงกล้วยว่า ใช้ในการประกอบอาหารชนิดหนึ่งของชาวอาหรับ ซึ่งอร่อย และเป็นທີ່เลื่องลือมาก ชื่อว่า กาลาอิฟ เป็นอาหารที่ปรุงด้วยกล้วย เมล็ดอัลมอนต์ น้ำผึ้งผสมกับน้ำมันสัตว์ ซึ่งสกัดจากผลไม้เปลือกแข็งชนิดหนึ่ง นอกจากใช้ประกอบอาหารแล้ว ชาวอาหรับยังใช้กล้วยทำยาอีกด้วย ชาวอาหรับเรียกกล้วยว่า “มูซา” ตามชื่อของหมอที่เป็นผู้นำกล้วยเข้ามาในอียิปต์เป็นครั้งแรก ในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ ชาวโปรตุเกสได้เดินเรือไปค้าขายบริเวณชายฝั่งตะวันตกของทวีปแอฟริกา และได้นำกล้วยไปแพร่พันธุ์ที่หมู่เกาะคะเนรี ซึ่งตั้งอยู่นอกชายฝั่งตะวันตกเฉียงเหนือของทวีป หลังจากนั้น ชาวสเปนจึงได้นำกล้วยจากหมู่เกาะคะเนรีเข้าไปปลูกในหมู่เกาะอินดีสตะวันตกในอเมริการกลาง โดยเริ่มปลูกที่อาณานิคมซานโตโดมิงโก บนเกาะฮิสปันโยลาเป็นแห่งแรก แล้วขยายไปปลูกที่เกาะอื่นในเวลาต่อมา ส่งผลให้ดินแดนในอเมริการกลางมีการปลูกกล้วยเป็นพืชเศรษฐกิจกันอย่างแพร่หลาย และนับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ เป็นต้นมา ได้กลายเป็นแหล่งปลูกกล้วยส่งเป็นสินค้าออกมากที่สุดของโลก โดยปลูกในประเทศคอสตาริกา และประเทศฮอนดูรัส

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ลำต้น กลัวยมีลำต้นอยู่ใต้ดิน หัว หรือ เหง้า ที่หัวมีตา ซึ่งจะเจริญเป็นต้นเกิด หน่อหลายหน่อ เรียกว่า การแตกกอ หน่อที่เกิด หรือต้นที่เห็นอยู่เหนือดินความจริงแล้วมิใช่ลำต้น เราเรียกว่า ลำต้นเทียม ส่วนนี้เกิดจากการอัดกันแน่นของกาบใบ ที่เกิดจากจุดเจริญของลำต้นใต้ดิน กาบใบจะชูก้านใบ และใบ และที่จุดเจริญนี้ จะมีการเจริญเป็นดอกตามชั้นมาหลังจากสิ้นสุดการเจริญของใบ ใบสุดท้ายก่อนการเกิดดอกเรียกว่า ใบธง

ใบสุดท้ายก่อนเกิดดอก เรียกว่า ใบธง

ดอกของกล้วยออกเป็นช่อ ในช่อดอกยังมีกลุ่มของช่อดอกย่อยเป็นกลุ่มๆ ระหว่างกลุ่มของช่อดอกย่อยแต่ละช่อจะมีกลีบประดับ หรือที่เราเรียกกันว่า กาบปลี มีสีม่วงแดงกันไว้ กลุ่มดอกเพศเมียอยู่ที่โคน และกลุ่มดอกเพศผู้อยู่ที่ปลาย เป็นส่วนที่เราเรียกว่า หัวปลี ระหว่างกลุ่มดอกเพศเมีย และดอกเพศผู้มีดอกกะเทยแต่บางพันธุ์ก็ไม่มีในช่อดอกย่อยแต่ละช่อมีดอกเรียงซ้อนกันอยู่ ๒ แถว ถ้าเป็นดอกเพศเมีย ดอกเหล่านี้จะเจริญต่อไปเป็นผล

ผลกล้วยที่เกิดจากดอกเพศเมีย ซึ่งอยู่ที่โคน กลุ่มของดอกเพศเมีย ๑ กลุ่ม เจริญเป็นผล เรียกว่า ๑ หวี ซ่อดอกเจริญเป็น ๑ เครือ ดังนั้นกล้วย ๑ เครือ อาจมี ๒ – ๓ หวี หรือมากกว่า ๑๐ หวี ทั้งนี้แล้วแต่พันธุ์กล้วยและการดูแล ผลของกล้วยจะมีการเจริญเติบโตได้โดยไม่ต้องผสมพันธุ์จึงทำให้กล้วยส่วนใหญ่ไม่มีเมล็ด

เมล็ดกล้วยมีลักษณะกลมเล็ก บางพันธุ์มีขนาดใหญ่ เปลือกหนา แข็ง มีสีดำ

รากเป็นระบบรากฝอยแผ่ไปทางด้านกว้างมากกว่าทางแนวตั้งลึก

ใบกล้วยมีลักษณะเป็นแผ่นใบใหญ่ มีความกว้างประมาณ ๓๐ – ๔๐ เซนติเมตร ความยาว ๑.๓ – ๒.๕ เมตร ปลายใบมน รูปใบขอบขนาน โคนใบมน และแผ่นใบมีสีเขียว

การจำแนกชนิดของกล้วย

กล้วยจัดอยู่ในอันดับ (order) Scitamineae หรือ Zingiberales ประกอบด้วย ๘ วงศ์ ดังยกกันคือ

๑.กล้วยทั้งหลาย

๒.กล้วยพัด

๓.กำมกุ่ม ธรรมชาติรักษา

๔.พืชในสกุล Orchidantha ซึ่งไม่มีในประเทศไทย

๕.เอื้องหมายนา

๖.ขิงทั้งหลาย

๗.คัลล่า

๘.พุทธรักษา

ในที่นี้จะอธิบายเฉพาะกล้วยในสกุล Musaceae ซึ่งมีทั้งกล้วยกินได้ และกล้วยประดับ Musaceae แบ่งเป็น ๓ สกุล คือ

๑.สกุล Ensete เป็นกล้วยที่ไม่มีการแตกหน่อ ขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด ในประเทศไทยมี ๒ ชนิด คือ กล้วยผา และกล้วยนวล กล้วยชนิดนี้ในประเทศไทยไม่มีการนำมาบริโภคแต่ในประเทศแถบทวีปแอฟริการนำแบ่งที่ได้จากลำต้นมาบริโภค

๒.สกุล Musa เป็นกล้วยที่มีการแตกหน่อ และนิยมใช้หน่อในการขยายพันธุ์มีทั้งกล้วยกินได้ และกล้วยประดับ แบ่งออกเป็น ๕ หมู่ คือ

- หมู่ Australimusa กล้วยชนิดนี้มีช่อดอกตั้ง มีถิ่นกำเนิดอยู่ในแถบทวีปออสเตรเลีย จนถึงประเทศฟิลิปปินส์ เส้นใยของลำต้นเทียมมีความเหนียวมาก เหมาะในการทำเชือกกระดาษ และทอเป็นผ้า

- หมู่ Callimusa ส่วนใหญ่เป็นกล้วยประดับ ในประเทศไทยมีกล้วยทหารพาราน หรือกล้วยเสียด ใบสีเขียว มีปลีสีม่วง เมื่อโตเต็มที่สีของปลีอาจจางลง ช่อดอกตั้ง ผลมีขนาดเล็ก ใช้ประดับเพราะมีใบสวยงาม นอกจากนี้ ยังได้มีการนำเข้ากล้วยกัทลี หรือกล้วยรัตกัทลี จากประเทศอินโดเนเซีย กล้วยชนิดนี้มีใบประดับสีแดง สดใส ช่อดอกตั้ง ใช้เป็นไม้ตัดดอกได้เป็นอย่างดี

- หมู่ Rhodochlamys หรือเรียกกันว่า กล้วยบัว ใช้เป็นไม้ประดับ มีความสวยงามของช่อดอกคล้ายดอกบัว ใบประดับมีสีเขียวและสดใส กล้วยบัวที่มีใบประดับสีชมพูอมม่วง เรียกว่า กล้วยบัว สีชมพู หากมีใบประดับสีส้ม เรียกว่า กล้วยบัวสีส้ม ทั้ง ๒ พันธุ์นี้เป็นพันธุ์พื้นเมืองของไทย พบมากในภาคเหนือ นอกจากนี้ ๒ ชนิดนี้แล้ว ได้มีการนำเข้ากล้วยบัวสีม่วงและสีชมพูอ่อนจากต่างประเทศอีกด้วย

- หมู่ Eumusa มี ๙ - ๑๐ ชนิด มีทั้งกล้วยป่าและกล้วยกินได้ ซึ่งกล้วยกินได้นั้นถือกำเนิดมาจากกล้วย ๒ ชนิดผสมกัน คือ กล้วยป่า กับกล้วยตานี ผ่านวิวัฒนาการอันยาวนานนับหลายพันปี กล้วยป่ามีถิ่นกำเนิดในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนกล้วยตานีถิ่นกำเนิดทางตอนใต้ของประเทศอินเดีย หรือเอเชียใต้ ต่อมาได้เกิดการผสมพันธุ์กันขึ้นระหว่าง กล้วยป่ากับกล้วยตานีทำให้เกิดพันธุ์กล้วยลูกผสมดังกล่าว นอกจากนี้แล้วยังอาจเกิดจากการกลายพันธุ์ทำให้เกิดพันธุ์มากมายมากกว่า ๑๐๐ พันธุ์ในโลกนี้ และเกิดการพัฒนามาจากกล้วยที่มีเมล็ด เป็นกล้วยที่ไม่มีเมล็ดทำให้กล้วยที่รับประทานกันอยู่ในปัจจุบันไม่มีเมล็ด

๓.สกุล Musella เป็นกล้วยที่จัดอยู่ในสกุลใหม่ ต้นเดี่ยว คล้ายกล้วยเหา ลำต้นเทียม มีลักษณะพองเช่นกัน แต่มีการแตกกอที่เกิดจากมุมระหว่างใบ มีช่อดอกตั้ง และกลีบใบประดับสีเหลืองสดใส ขนาดของดอกใหญ่ เช่น กล้วยคุณหญิง

การจำแนกกลุ่มของกล้วย ทำได้ ๒ อย่าง คือ จำแนกตามวิธีการนำมาบริโภค และจำแนกตามลักษณะทางพันธุกรรม

๑.การจำแนกตามวิธีการนำมาบริโภค แบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะใหญ่

๑) กล้วยกินสด เมื่อกล้วยสุกสามารถนำมารับประทานได้ทันที โดยไม่ต้องนำมาทำให้สุกด้วยความร้อน เพราะเมื่อสุก เนื้อจะนุ่ม มีรสหวาน เช่นกล้วยไข่ กล้วยหอมทอง กล้วยหอมเขียว

๒) ต้องนำมาทำให้สุกด้วยความร้อน กล้วยเหล่านี้มีแป้ง เมื่อดิบมีแป้งมาก เนื้อค่อนข้างแข็ง เมื่อสุกยังมีส่วนของแป้งอยู่มากกว่ากล้วยกินสดมาก เนื้อจึงไม่ค่อยนุ่ม รสไม่หวาน ต้องนำมาต้ม เผา ปิ้ง เชื่อม จึงจะทำให้ร่อย รสชาติดีขึ้น เช่น กล้วยกล้วย กล้วยหักมุก กล้วยเล็บช้างกุด

๒.การจำแนกตามลักษณะทางพันธุกรรม

ตั้งแต่ พ.ศ.๒๔๙๘ นักวิชาการได้เริ่มจำแนกชนิดของกล้วยตามหลักวิชาการสมัยใหม่ คือ มีการแยกชนิดตามพันธุกรรม โดยใช้จีโนม ของกล้วยเป็นตัวกำหนดในการแยกชนิด กล่าวคือ กล้วยที่บริโภคกันในปัจจุบันนี้มีบุรุษเพียง ๒ ชนิด เท่านั้น คือ กล้วยป่า และกล้วยตานี กล้วยที่มีกำเนิดจากกล้วยป่ามีจีโนมเป็น AA กล้วยที่มีกำเนิดจากกล้วยตานีมีจีโนมเป็น BB ส่วนกล้วยที่เกิดจากลูกผสมของกล้วยทั้ง ๒ ชนิดจะมีจีโนมแตกต่างกันไป โดยสามารถจำแนกกลุ่มได้ดังนี้

๑) กลุ่ม AA เป็นกล้วยที่มีกำเนิดมาจากกล้วยป่า ซึ่งอาจเกิดจากการผสมภายในชนิดย่อยหรือระหว่างชนิดย่อย หรืออาจเกิดจากการกลายพันธุ์ กล้วยกลุ่มนี้มีขนาดเล็ก ไม่มีเมล็ดเป็นส่วนใหญ่ที่พบในประเทศไทยมี กล้วยป่า สำหรับกล้วยกินได้ในกลุ่มนี้มีขนาดเล็ก รสหวาน กลิ่นหอมรับประทานสดได้แก่ กล้วยไข่ กล้วยเล็กมือนาง กล้วยหอมจันทร์ กล้วยไข่ทองร่วง กล้วยไข่จีน กล้วยน้ำนม กล้วยไล กล้วยสา กล้วยหอม กล้วยหอมจำปา กล้วยทองกาบดำ

๒) กลุ่ม AAA เป็นกล้วยที่มีกำเนิดคล้ายกับกลุ่ม AA แต่ได้มีการเพิ่มจำนวนโครโมโซมขึ้นเป็น ๓ เท่า ผลมีขนาดใหญ่กว่าชนิดแรก ไม่มีเมล็ด รูปร่างผลเรียวยาว มีเนื้อนุ่ม รสหวาน กลิ่นหอม รับประทานสดเช่นกัน ได้แก่ กล้วยหอมทอง กล้วยนาก กล้วยครั่ง กล้วยหอมเขียว กล้วยกุ้งเขียว กล้วยหอมแก้ว กล้วยไข่พระตะบอง กล้วยคลองจ้ง

๓) กลุ่ม AAB เป็นกล้วยลูกผสมระหว่างกล้วยป่ากับกล้วยตานี โดยมีเชื้อของกล้วยป่า ๒ ใน ๓ และมีเชื้อของกล้วยตานี ๑ ใน ๓ กล้วยชนิดนี้มีรสหวาน มีแป้งผสมอยู่บ้างในเนื้อ ทำให้มีความเหนียวบางชนิดรับประทานสดได้ บางชนิดต้องทำให้สุก ซึ่งเราเรียกกล้วยชนิดที่ต้องทำให้สุกนี้ว่า “กล้วย” ได้แก่ กล้วยกล้วย กล้วยงาช้าง กล้วยนิ้วจระเข้ กล้วยพม่าแหกคุก

๔) กลุ่ม ABB เป็นกล้วยลูกผสมระหว่างกล้วยป่ากับกล้วยตานีเช่นกัน แต่มีเชื้อของกล้วยป่าอยู่น้อยกว่าเชื้อของกล้วยตานี กล่าวคือ มีเชื้อของกล้วยป่าอยู่เพียง ๑ ใน ๓ และมีเชื้อของกล้วยตานี ๒ ใน ๓ เนื้อกล้วยในกลุ่มนี้จะมีแป้งมาก โดยเฉพาะผลดิบ ผลที่สุกบางชนิดรับประทานสดได้ แต่บางชนิดอาจจะฝาด จึงนิยมนำมาทำให้สุกด้วยความร้อนก่อน จะทำให้รสอร่อยขึ้น ได้แก่ กล้วยหักมุกเขียว กล้วยน้ำว้า สำหรับกล้วยน้ำว้าแบ่งเป็น ๓ ชนิด ตามสีของเนื้อ คือน้ำว้าแดง น้ำว้าขาว และน้ำว้าเหลือง คนไทยรับประทานกล้วยน้ำว้า ทั้งผลสด ต้ม ปิ้ง และนำมาประกอบอาหาร นอกจากนี้ยังมีกล้วยน้ำว้าดำ ซึ่งเปลือกมีสีครั่งปนดำ แต่เนื้อมีสีขาว รสชาติอร่อยคล้ายกล้วยน้ำว้าขาว สำหรับกล้วยดิบ เหมาะที่จะรับประทานผลสด เพราะเมื่อนำไปย่าง หรือต้มจะมีรสฝาด

๕) กลุ่ม BBB เป็นกล้วยที่มีกำเนิดมาจากกล้วยตานี ปัจจุบันพบว่า กล้วยตานีไม่ได้มีชนิดเดียวเช่นแต่ก่อน ดังนั้นกล้วยกลุ่มนี้อาจเกิดจากการผสมพันธุ์กันระหว่างชนิดเดียวกัน หรือต่างชนิดกัน และอาจเกิดจากการกลายพันธุ์ก็ได้ กล้วยชนิดนี้มีแป้งมาก เมื่อดิบมีรสฝาดมาก เนื้อไม่ค่อยนุ่ม และเมื่อสุก

ก็ไม่ค่อยอร่อย เนื่องจากมีแป้งประกอบอยู่เป็นจำนวนมาก แต่เมื่อนำมาต้ม หรือย่าง รสชาติจะอร่อยมาก เนื้อแน่นและนุ่ม ได้แก่ กั้วยเล็บข้างกูด

๖) กลุ่ม ABBB เป็นกั้วยที่เกิดจากการผสมระหว่างกั้วยป่ากับกั้วยตานี เช่นกัน เป็นกั้วยที่มีจำนวนโครโมโซมมากเป็น ๔ เท่า ดังนั้น จะมีผลขนาดใหญ่มาก กั้วยในกลุ่มนี้มีอยู่ชนิดเดียวกัน คือ กั้วยเทพรส กั้วยชนิดนี้จะมีเชื้อของกั้วยป่าอยู่เพียง ๑ ใน ๔ และมีเชื้อของกั้วยตานีอยู่ ๓ ใน ๔ จึงมีแป้งมาก ผลที่สูงงอมจะมีรสหวาน

๗) กลุ่ม AABB กั้วยกลุ่มนี้เกิดจากการผสมระหว่างกั้วยป่ากับกั้วยตานี โดยมีเชื้อของกั้วยป่าอยู่ครึ่งหนึ่ง และกั้วยตานีอีกครึ่งหนึ่ง มีจำนวนโครโมโซมเพิ่มขึ้นเป็น ๔ เท่า ผลจึงมีขนาดใหญ่ รูปร่างคล้ายกั้วยไข่ เมื่อสุกผิวสีเหลืองสดใส เนื้อผลสีส้ม มีแป้งมาก รับประทานผลสด กั้วยกลุ่มนี้มีอยู่ชนิดเดียวในประเทศไทย คือ กั้วยเงิน

การปลูกและการดูแลกั้วย

กั้วยเป็นพืชที่ชอบอากาศร้อนชื้น ซึ่งเหมาะกับการปลูกในประเทศไทย ถ้าหากอุณหภูมิต่ำกว่า ๑๔ องศาเซลเซียส กั้วยจะชะงักการเจริญเติบโต หรือมีการเติบโตช้าลง รวมทั้งการออกดอก และติดผลช้าด้วย อนึ่ง กั้วยเป็นพืชที่มีแผ่นใบใหญ่ ดังนั้นจึงไม่ค่อยทนต่อแรงลม เพราะใบจะต้านลม ทำให้ใบแตกได้ ถ้าหากใบแตกมากจนเป็น ฝอย จะทำให้มีการสังเคราะห์อาหารได้น้อย ต้นไม่เจริญเท่าที่ควร ดังนั้นถ้าพื้นที่ที่มีลมแรงมาก ควรปลูกต้นไม้อื่นทำเป็นแนวกันลมให้ต้นกั้วย

ดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกกั้วย คือ ดินตะกอนธารน้ำที่ชาวบ้านเรียกว่า “ดินน้ำไหลทรายมูล” ซึ่งเป็นดินร่วนที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีการระบายน้ำ และการหมุนเวียนอากาศดี ถ้าดินเป็นดินเหนียว ควรใส่ปุ๋ยคอก จะทำให้ดินร่วนโปร่งขึ้น

ระยะการปลูกกั้วยเป็นพืชที่มีใบยาว หากปลูกในระยะใกล้กันมาก อาจทำให้ใบเกยกัน หรือซ้อนกัน ทำให้ได้รับแสงแดดไม่เพียงพอ และดูแลลำบาก การกำหนดระยะการปลูกจึงควรคำนึงถึงเรื่องแสงแดด ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และความต้องการของผู้ปลูกว่าต้องการปลูกกั้วยเพื่อเก็บเกี่ยวกี่ครั้ง หากต้องการเก็บเกี่ยวเพียงครั้งเดียวก็อาจปลูกก็ได้ แต่ถ้าต้องการเก็บเกี่ยวหลายๆ ครั้ง ต้องปลูกให้ห่างกัน เพื่อมีพื้นที่สำหรับการแตกหน่อ

การปลูก ขุดหลุมให้มีขนาดความกว้าง ๕๐ เซนติเมตร ลึก ๕๐ เซนติเมตร นำดินที่ขุดได้กองตากไว้ ๕ – ๗ วัน หลังจากนั้นเอาดินชั้นบนที่ตากไว้ลงไปก้นหลุม ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักที่สลายตัวแล้ว ให้สูงขึ้นมาประมาณ ๒๐ เซนติเมตร คลุกเคล้าปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักกับดินชั้นบนที่ใส่ลงไป แล้วจึงเอาหน่อกั้วยที่เตรียมไว้ วางที่ตรงกลางหลุม เอาดินล่างกลบ รดน้ำ และกดดินให้แน่น ยอดของหน่อควรสูงกว่าระดับดินประมาณ ๑๐ เซนติเมตร ควรหั่นรอยแผลของหน่อให้อยู่ในทิศทางเดียวกัน เพราะเมื่อโตเต็มที่และ

ติดผล ผลจะเกิดในทิศทางที่ตรงกันข้ามกับรอยแผล และอยู่ในทิศทางเดียวกัน เพื่อสะดวกในการทำงาน แต่หากเป็นต้นที่เกิดจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ จะไม่มีทิศทางของรอยแผลในการวางต้นจึงจำเป็นต้องมีทิศทาง

การกำจัดหน่อเมื่อกล้วยมีอายุได้ ๔ - ๖ เดือน จะเริ่มมีการแตกหน่อ หน่อที่เกิดมาเรียกว่า หน่อตาม กล้วยบางพันธุ์ที่มีหน่อมาก ควรเอาหน่อออกบ้าง เพื่อมิให้หน่อแย่งอาหารจากต้นแม่ ควรเก็บหน่อไว้ ๑ - ๒ หน่อ เพื่อให้เป็นตัวพุ่มต้นแม่เมื่อมีลมแรง และเพื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตในปีต่อไป วิธีการกำจัดหน่ออาจใช้เลียมที่คมหรือมีดแซะลงไป หรือใช้มีดตัดหรือคว้านหน่อที่อยู่เหนือดิน แล้วใช้น้ำมันก๊าด หรือสารกำจัดวัชพืชหยอดที่บริเวณจุดเจริญ เพื่อมิให้มีการเจริญ เป็นต้น แต่ไม่ควรแซะหน่อในระหว่างการออกดอก เพราะต้นอาจกระทบกระเทือนได้ นอกจากการกำจัดหน่อแล้ว ควรตัดใบที่แห้งออก เพราะถ้าทิ้งไว้ อาจเป็นแหล่งสะสมโรคใน ๑ ต้น ควรเก็บใบไว้ประมาณ ๗ - ๑๒ ใบ

การให้ปุ๋ย กล้วยเป็นพืชที่ต้องการธาตุอาหารมาก การติดผลจะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับอาหารและน้ำที่ได้รับ ดังนั้นควรบำรุงโดยใส่ปุ๋ย ทั้งปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก และปุ๋ยเคมี ตั้งแต่เริ่มปลูก ในระยะแรกควรให้ปุ๋ยที่มีไนโตรเจนมากในช่วง ๒ เดือนแรก โดยให้ปุ๋ยยูเรียเดือนละครั้ง และเดือนที่ ๓ และ ๔ ให้ปุ๋ยสูตร ๑๕ - ๑๕ - ๑๕ ต้นละ ½ กิโลกรัม ส่วนเดือนที่ ๕ และ ๖ ให้ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๓ - ๑๓ - ๒๑ ต้นละ ½ กิโลกรัม

การค้ำยัน กล้วยบางพันธุ์มีผลดกมากโดยมีจำนวนหวีมากและผลใหญ่ ต้นที่มีขนาดเล็กหากไม่ค้ำไว้ต้นอาจล้ม ทำให้เครือหักได้ เช่น กล้วยหอมทอง กล้วยไข่ จำเป็นต้องค้ำบริเวณโคนเครือกล้วยไว้โดยใช้ไม้ไผ่หรือไม้อื่นที่มีงาม

การให้ผล กล้วยจะออกดอกเมื่ออายุต่างกันตามชนิดของกล้วย เช่น กล้วยไข่ เริ่มออกดอกเมื่ออายุประมาณ ๕ - ๖ เดือน และกล้วยหอมทองจะเริ่มออกดอกเมื่ออายุได้ประมาณ ๖ - ๗ เดือน ส่วนกล้วยน้ำว้า และกล้วยหักมุกใช้เวลานานกว่า และผลจะแก่ในระยะเวลาที่ต่างกัน

การคลุมถุงถ้าหากปลูกกล้วยเพื่อการส่งออกควรทำการคลุมถุง ถุงที่ใช้ควรเป็นถุงพลาสติกสีฟ้าขนาดใหญ่ และยาวกว่าเครือกล้วย เจาะรูเป็นระยะๆ และเปิดปากถุง ทำให้มีอากาศถ่ายเทได้ ถ้าหากไม่เจาะรูและปิดปากถุง อาจทำให้กล้วยเน่าได้

โรคระบาดในกล้วยที่สำคัญ

โรคตายพราย เกิดจากเชื้อราเข้าทำลายราก และมีการเจริญเข้าไปในท่อน้ำ ท่ออาหาร ทำให้เกิดจุดดั้น ใบจึงมีอาการขาดน้ำ เหี่ยวเฉา และเปลี่ยนแปลงเป็นสีเหลือง หักพับ การเจริญจะชะงักงัน และตายในที่สุด โรคนี้สามารถระบาดไปทางดิน ดังนั้นต้นที่อยู่ในบริเวณนั้นจะถูกโรคนี้ทำลายหมด จึงควรทำความสะอาดโคนกอกล้วย อย่าให้รกทำทางระบายน้ำให้ดี และราดด้วยแคปแทน ๔๐ กรัม ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร

โรคใบจุด มีหลายชนิด เช่น โรคชิกาโตกาสิเหลือง เฟโอเซปทอเรียใบจุด ใบจุดสีดำ ใบจุดสีน้ำตาล ใบจุดสีกระ แต่ละโรคเกิดจากเชื้อราต่างชนิดกัน ส่วนใหญ่โรคที่พบในกล้วยหอมทอง คือ โรคเอโอเซปทอเรียใบจุด เกิดจากเชื้อรา ลักษณะอาการคือ ใบเกิดเป็นจุดเล็กขนาดเท่าหัวเข็มหมุด สีน้ำตาลดำ รูปร่างยาวรี เมื่อความชื้นเหมาะสมแผลตรงกลางจะแห้งเป็นสีน้ำตาลอ่อนปนเทา ขอบแผลเป็นแถบสีน้ำตาลเข้ม และรอบนอกเป็นสีเหลือง เมื่อเริ่มมีโรครบาด ควรพ่นด้วยเบนโนมิล ๑๐ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ที่ใบ โรคใบจุดที่พบอีกชนิดคือ โรคชิกาโตกาสิเหลือง เกิดจากเชื้อรา มีลักษณะอาการคือ เกิดจุดเล็กๆ สีเหลือง ต่อมาจุดนี้ขยายใหญ่ เป็นขีดเหลืองขนานไปตามเส้นใบ ขนาดของแผลโตขึ้น มีรูปร่างเหมือนไข่ ตรงกลางแห้งเป็นสีน้ำตาลปนเทา ถ้าพบโรคใบจุดเหล่านี้ควรตัดใบที่แสดงอาการของโรครมาเผาทิ้ง และพ่นใบที่เหลือด้วยคาร์เบนดาซิม ๑๖ กรัม ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร

แมลงศัตรูที่สำคัญของกล้วยในประเทศไทย คือ

ด้วงงวง จะเข้าทำลายที่รากและเหง้ากล้วย ทำให้ต้นกล้วยชะงักการเจริญเติบโต ใบเหี่ยวเฉา และตายในที่สุด ควรางบริเวณโคนของกอกล้วยให้สะอาด อย่าให้รกหรือมีวัชพืช

หนอนม้วนใบ ผีเสื้อจะมาวางไข่ในใบยอดที่ยังไม่คลี่ หลังจากนั้นไข่จะฟักเป็นตัวอ่อนเจริญอยู่ในใบอ่อนที่ยังม้วนอยู่ ตัวหนอนจะกัดกินใบอ่อน ทำให้ใบแห้งเป็นรูพรุน หรือฉีกขาด และม้วนตัวอย่างรวดเร็ว จึงควรตัดใบที่ถูกทำลายมาเผาไฟให้หมด

การขยายพันธุ์

๑. โดยใช้เมล็ด กล้วยกินได้บางต้นมีเมล็ดบางต้นไม่มีเมล็ด เมล็ดของกล้วยส่วนใหญ่เกิดจากการผสมข้ามกับกล้วยต้นอื่นหรือพันธุ์อื่น ดังนั้นเมล็ดที่ได้ อาจเกิดจากการผสมข้ามจะกลายเป็นลูกผสม ทำให้ต้นที่ได้ไม่ตรงกับต้นแม่แน่ และเนื่องจากเมล็ดของกล้วยมีเปลือกหุ้มเมล็ดที่หนาและแข็ง ต้องใช้เวลานานมาก กว่าเพาะเมล็ดเป็นต้นได้ จึงไม่ค่อยนิยมการเพาะเมล็ดกล้วยยกเว้นกล้วยนวลและกล้วยผาที่จำเป็นต้องเพาะเมล็ด เพราะต้นกล้วยชนิดนี้ไม่มีการแตกหน่อ

๒. โดยการใช้หน่อ ปกติกล้วยมีการแตกหน่อจากตาข้างต้นแม่ หน่อกล้วยมี ๓ แบบใหญ่ คือ

๑) หน่ออ่อน เป็นหน่ออ่อนมากเกิดจากต้นแม่ที่ยังมีส่วนประกอบต่างๆ ไม่ครบส่วนของลำต้นเล็กมักจะอ่อนแอ ไม่เหมาะในการนำไปขยายพันธุ์

๒) หน่อใบแคบ หรือใบดาบ เป็นหน่อที่มีใบเรียวยาวเล็ก โคนหน่อใหญ่หรือมีส่วนของลำต้นใหญ่ จึงมีอาหารสะสมมาก หน่อชนิดนี้นิยมนำไปปลูกเพราะจะได้ต้นที่แข็งแรง

๓) หน่อใบกว้าง หน่อชนิดนี้มีโคนหน่อหรือลำต้นเล็ก ใบคลี่โตกว้าง ไม่เหมาะที่จะนำไปปลูกเพราะมีอาหารสะสมในลำต้นน้อย ต้นที่ปลูกจากหน่อชนิดนี้จึงไม่แข็งแรง

นอกจากทั้ง ๓ ชนิดดังกล่าวแล้ว อาจใช้ต้นแม่ซึ่งมีตาติดอยู่ มาผ่าเป็นชิ้นๆ และซาก็ได้แต่ไม่เป็นที่นิยมมากนัก

๓. โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ วิธีนี้กำลังเป็นที่นิยม เพราะเป็นวิธีที่ขยายพันธุ์ให้ได้จำนวนมากในเวลาอันสั้น จากหน่อที่สมบูรณ์ ๑ หน่อ อาจขยายได้ถึง ๑๐,๐๐๐ ต้น ในเวลา ๑ ปี ถ้าหากมีการทำงานอย่างต่อเนื่องตลอด วิธีนี้เหมาะสมสำหรับการปลูกเพื่อการส่งออก เพราะว่าการส่งออกต้องการจำนวนต้นปลูกที่มีขนาดสม่ำเสมอ ปลูกพร้อมๆ กันเป็นจำนวนมาก เพื่อให้มีการเก็บเกี่ยวผลได้พร้อมๆ กัน และมีน้ำหนักมากกว่า ๑ ต้นขึ้นไป สำหรับบรรจุใส่ตู้ขนส่งในการส่งออก เนื่องจากการส่งออกไปจำหน่ายในต่างประเทศนั้น ถ้ามีจำนวนน้อยจะไม่เพียงพอกับการส่งออก และไม่คุ้มกับการลงทุน

วิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อกล้วยเป็นวิธีการที่ไม่ยากนัก แต่ต้องลงทุนมาก เพราะจะต้องมีห้องที่ปลอดเชื้อ ตู้เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ และอาหารเพาะเลี้ยงที่มีสูตรอาหารพิเศษ ซึ่งส่วนใหญ่ของอาหารนั้นจะเลียนแบบอาหารที่พืชได้จากการปลูกแบบธรรมชาตินั่นเอง คือ จะต้องประกอบด้วยธาตุอาหารหลัก ได้แก่ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียม และธาตุอาหารรอง คือ แมงกานีส โซเดียม แคลเซียม แมกนีเซียม กำมะถัน เหล็ก สังกะสี ทองแดง โบรอน นอกจากนี้ยังต้องมีวิตามินปริมาณที่ใช้ตามสูตรอาหาร และฮอร์โมน เพื่อช่วยในการขยายพันธุ์ให้มีการแตกกอมากขึ้น คือ ฮอร์โมน ในระดับความเข้มข้นที่เหมาะสมกับกล้วยประมาณ ๓ - ๕ PPM หรืออาจใช้น้ำมะพร้าวประมาณร้อยละ ๑๕ ต่อปริมาตรของอาหารก็ได้ จะช่วยให้มีการแตกหน่อเพิ่มมากขึ้น สำหรับแหล่งของคาร์บอนจะได้จากน้ำตาล โดยใช้น้ำตาลร้อยละ ๒ - ๔ โดยปริมาตร เมื่อผสมอาหารทุกอย่างแล้ว ปรับความเป็นกรดต่างที่ ๕.๖ - ๖.๘ โดยใช้ NaOH และ HCl ที่ความเข้มข้น ๑ N หลังจากปรับแล้ว เติมน้ำ ๔.๕ - ๘.๐ กรัมต่ออาหาร ๑ ลิตร บรรจุใส่ขวด ปิดฝา หนึ่งในหม้อหนึ่งฆ่าเชื้อที่ความดัน ๑๔ ปอนด์ นาน ๑๕ - ๓๐ นาที ทิ้งไว้ให้เย็นเก็บไว้ ๑ - ๒ วัน แล้วจึงนำมาใช้เลี้ยงเนื้อเยื่อได้

หน่อกล้วยที่จะนำมาเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อใช้หน่อใบแคบ แล้วลอกกาบนอกออก จนเหลือที่มีขนาดประมาณ ๑ x ๑ นิ้ว ทำการฟอกฆ่าเชื้อโรคในสารละลายคลอโรกซ์แล้วล้างในน้ำกลั่น หลังจากนั้นจึงนำชิ้นส่วนของหน่อกล้วยเข้าทำงานในตู้เพาะเลี้ยง จากนั้นจึงลอกกาบกล้วยออกอีก จนมีขนาดประมาณ ๑ x ๑ เซนติเมตร แล้วผ่าออกเป็น ๔ ส่วน โดยผ่าให้ผ่านจุดเจริญของกล้วย และวางลงบนวุ้นอาหาร แล้วจึงนำขวดอาหารไปวางไว้ในห้องปลอดเชื้อที่มีแสง ประมาณ ๓,๐๐๐ ลักซ์ อุณหภูมิ ๒๓ - ๓๐ องศาเซลเซียส หลังจากนั้นประมาณ ๖ - ๘ สัปดาห์ จะสังเกตเห็นว่า มีการแตกยอดอ่อนของกล้วยเกิดขึ้น ให้ทำการตัดแบ่งเนื้อเยื่อต่อไปทุกเดือน จนเมื่อได้จำนวนมากพอแล้ว นำมาออกรากในอาหาร MS ที่ไม่มีฮอร์โมนประมาณ ๑ เดือน ต้นอ่อนของกล้วยก็จะออกรากพอประมาณ จึงนำย้ายออกปลูกในบรรยากาศธรรมชาติได้ โดยการนำขวดต้นอ่อนนั้นมาวางในบรรยากาศปกติก่อน ๒ - ๓ วัน เพื่อให้ต้นอ่อนปรับตัวเข้ากับบรรยากาศธรรมชาติ แล้วนำออกปลูกในเครื่องปลูกที่สะอาด ประกอบด้วย ดิน ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอก

๑:๑:๑ อบอุ่นเชื้อ ทิ้งไว้ให้เย็นก่อนปลูก เมื่อต้นกล้ามีอายุประมาณ ๖ - ๘ สัปดาห์ หรือมีความสูงประมาณ ๓๐ เซนติเมตร จึงนำไปปลูกลงในแปลงได้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

๑. เพื่อเพิ่มปริมาณในระยะเวลานั้น เพราะการเกิดหน่อตามธรรมชาตินั้น หากขยายพันธุ์จาก ๑ ต้น จะให้หน่อไม่เกิน ๑๐ หน่อ และเมื่อนำหน่อนั้นมาขยายพันธุ์ต่อๆ มา ใน ๑ ปี จะได้หน่อจำนวน ไม่เกิน ๑,๐๐๐ หน่อ แต่หากใช้วิทยาการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ จะทำให้สามารถเพิ่มปริมาณได้ถึง ๑๐,๐๐๐ หน่อ ซึ่งใช้เวลาเท่ากัน แต่จำนวนที่ได้จะต่างกันมากประมาณ ๑๐ เท่า

๒. ได้ต้นพันธุ์ที่สะอาดปราศจากโรค และแมลง ปกติหน่อพันธุ์ที่ขุดมาจากต้น มักจะมีโรคและแมลงที่ระบาดอยู่ในท้องถิ่นนั้นติดมาด้วย ทำให้การเจริญของหน่อชะงัก เจริญได้ไม่เต็มที่ และโรคบางชนิดอาจมาแพร่เชื้อ ทำให้เกิดการระบาดตามมา รวมทั้งแมลงบางชนิด เช่น หนอนเจาะลำต้น สามารถเจริญพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว และระบาดเจาะไชลำต้นทำให้การเจริญของต้นไม่ดี หรือเมื่อเจริญขึ้นมาแล้วเกิดหักล้ม บางครั้งเมื่อออกดอกแล้วกำลังติดผล ต้นอาจจะล้มลง เกิดความเสียหายอย่างมาก

การใช้ต้นพันธุ์จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ จะไม่มีโรคและแมลงติดมาด้วย เพราะในการขยายพันธุ์เราใช้จุดกำเนิดซึ่งอยู่ในสุดของลำต้น และเป็นส่วนที่สะอาด ไม่มีเชื้อโรค นำมาเพาะเลี้ยงในสภาพที่ปลอดเชื้อ คือ ในอาหารสังเคราะห์ ปล่อยให้ปลอดจากเชื้อโรค จึงทำให้ต้นพันธุ์ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อสะอาด ปราศจากเชื้อโรคและแมลง ทำให้ต้นเจริญเติบโตเร็ว ให้ผลผลิตเร็ว และมีคุณภาพ แต่ทั้งนี้ต้นที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อจะมีใช้ต้นที่ทานต่อโรค

๓. เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ในการขยายพันธุ์ตามธรรมชาติจำนวนมาก จะมีการกลายพันธุ์เกิดขึ้น แม้ในการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อก็มีโอกาสเกิดขึ้นได้เช่นกัน ถ้าหากต้นที่เกิดขึ้นมีลักษณะที่ดีให้ผลผลิตดี ก็ควรส่งเสริมต่อไปเป็นสายพันธุ์ใหม่ แต่ถ้าไม่ดี ก็สามารถตัดทิ้งออกไปได้ การกลายพันธุ์อาจดูได้ตั้งแต่ต้นขนาดเล็ก ถ้าเราไม่ต้องการสามารถตัดทิ้งได้ แต่ถ้าต้องการทดสอบต่อไปก็อาจปลูกให้ต้นโต และถ้าได้ลักษณะที่ดีก็ขยายพันธุ์ต่อไปเป็นสายพันธุ์ใหม่ นอกจากนี้ ในการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ อาจทำถึงระดับเพาะเลี้ยงเซลล์และโพรโทพลาสต์ ซึ่งสามารถที่จะนำเอาโพรโทพลาสต์ ของกล้วยสายพันธุ์ที่ดีมาผสมกันทำให้เกิดพันธุ์ใหม่ได้เช่นเดียวกับพืชอื่นๆ

๔. เพื่อเก็บรักษาสายพันธุ์ การเก็บรักษาสายพันธุ์อาจทำได้โดยการลดอุณหภูมิให้ต่ำ นอกจากบริโภคเป็นอาหารแล้ว ทุกส่วนของกล้วยยังสามารถนำมาใช้ในพิธีกรรมต่างๆ รวมทั้งในชีวิตประจำวันด้วย

๕. แผนการผลิต

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่จะปลูกกล้วยน้ำว้า กล้วยหอมและกล้วยไข่ โดยต้องการขายผลผลิตที่เป็นผลสด และแปรรูปผลผลิตกล้วยเพื่อสร้างมูลค่าให้มีราคาสูงขึ้น ซึ่งผลผลิตของกล้วยไม่ว่าจะเป็นผลสด หรือที่แปรรูปแล้วยังคงเป็นที่ต้องการของตลาดอีกมากมาย ตั้งแต่ กลุ่มเด็ก วัยกลางคน ผู้ใหญ่ และผู้ที่รักษาสุขภาพ

กล้วยหอม

กล้วยน้ำว้า

กล้วยไข่

ลักษณะของสินค้า

กล้วยน้ำว้า เป็นกล้วยพันธุ์หนึ่ง พัฒนามาจากลูกผสมระหว่างกล้วยปากกับกล้วยตานี บริโภคกันอย่างแพร่หลาย ปลูกง่าย รสชาติดี สำหรับกล้วยน้ำว้าแบ่งออกเป็น ๓ ชนิด ตามสีของเนื้อ คือ น้ำว้าแดง น้ำว้าขาว และน้ำว้าเหลือง คนไทยรับประทานกล้วยน้ำว้าทั้งผลสด ต้ม ปิ้ง และนำมาประกอบอาหาร นอกจากนี้ยังมีกล้วยน้ำว้าดำ ซึ่งเปลือกมีสีครั่งปนดำ แต่เนื้อมีสีขาว รสชาติอร่อยคล้ายกล้วยน้ำว้าขาว สำหรับกล้วยดิบเหมาะที่จะรับประทานผลสด เพราะเมื่อนำไปย่าง หรือต้มจะมีรสฝาดกล้วยน้ำว้ามีชื่อพื้นเมืองอื่นเช่น กล้วยน้ำว้าเหลือง กล้วยใต้ หรือ กล้วยอ่อง เดิมจัดเป็นชนิด *Musa sapientum* L.

ชื่อพันธุ์

กล้วยน้ำว้า

ชื่ออื่นๆ

กล้วยใต้ (เขียงใหม่ เขียงราย) กล้วยอ่อง (ชัยภูมิ) กล้วยตานีอ่อง

(อุบลราชธานี) กล้วยมะลิอ่อง (จันทบุรี)กล้วยล้ม

ต้นกำเนิด

เอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ชื่อสามัญ	Banana,Cultivated banana
ชื่อวิทยาศาสตร์	Musa ABB CV. Klui “Namwa”
ชื่อวงศ์	Musaceae
ชื่อภาษาอังกฤษ	Cultivated banana

- ไม้ดำนเปลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เปลี้ยจัดจั้นสีเขียวและหนอนกอ

กล้วยหอม เป็นไม้ล้มลุกชนิดหนึ่ง มีอยู่หลากหลายสายพันธุ์ เช่น กล้วยหอมจันทร์ กล้วยหอมทอง กล้วยหอมเขียว โดยกล้วยหอมเขียวหรือกล้วยหอมคาเวนดิชเป็นกล้วยหอมที่นิยมปลูกกันโดยทั่วไป จัดเป็นผลไม้ที่อุดมไปด้วยคุณค่าสารอาหารครบถ้วนตามหลักทางโภชนาการ เช่น มีวิตามิน ไยอาหารที่ช่วยในการขับถ่าย มีสารแทนนิน ซึ่งช่วยยับยั้งการเจริญของจุลินทรีย์ *Escherichia coli* เป็นต้น กล้วยหอมถูกจัดเป็นผลไม้เมืองร้อน สามารถปลูกได้เกือบทุกประเทศที่มีภูมิอากาศร้อนชื้นหลายแห่งสำหรับประเทศไทย สามารถปลูกกล้วยหอมได้ทั่วประเทศ

ลักษณะทั่วไป

ราก รากกล้วยหอมเป็นแบบ adventitious root ที่แตกออกจากหน่อ ซึ่งหน่อจะแตกออกจากเหง้า รากมีความยาวได้มากกว่า ๕ เมตร ลึกลงดินได้ถึง ๕ - ๓.๕ เมตร

ลำต้น มีลำต้นจริงเป็นหัวหรือเหง้าอยู่ใต้ดิน และมีลำต้นที่อยู่เหนือดินสูง ๒.๕ - ๓.๕ เมตร เส้นผ่านศูนย์กลางมากกว่า ๒๐ เซนติเมตร กาบลำต้นด้านนอกมีประดับำ ด้านในสีเขียวอ่อนและมีเส้นลายสีชมพู

ใบ เป็นใบเดี่ยว เป็นแบบขนาน ก้านใบมีร่องค่อนข้างกว้าง และมีปีก เส้นกลางใบสีเขียว ใบอาจยาวได้มากถึง ๓ เมตร

ดอก/ปลี ดอกหรือปลีจะแทงออกจากหอยกตรงกลางปลายยอด เมื่อแทงออกช่วงแรกจะตั้งตรงและค่อยๆโค้งลงด้านล่าง ด้านบนสีแดงอมม่วง มีไข่ ด้านในสีแดงซีด บรรจุน้ำข้างใน

ผล กล้วยหอมติดผลเป็นเครือ เครือหนึ่งมี ๔ - ๖ หวี หวีหนึ่งมี ๑๒ - ๑๖ ผล กว้าง ๓ - ๔ เซนติเมตร ยาว ๒๑ - ๒๕ เซนติเมตร ปลายผลมีจุดเห็นชัดเปลือกบาง เมื่อสุกเปลี่ยนเป็นสีเหลืองทอง แต่ที่ปลายจุกจะมีสีเขียว แล้วเปลี่ยนสีภายหลัง เนื้อสีขาวขุ่น กลิ่นคาว รสหวานอ่อน

กล้วยไข่ พืชเกษตรส่งออก ที่มียอดการส่งออกกว่า ๑๕,๐๐๐ ตัน / ปี หรือราว ๆ ๑๐๐ ล้านบาท / ปี กำลังเป็นที่นิยมมากในตลาดเพื่อนบ้านอย่าง จีน และฮ่องกง เนื่องจากรสชาติที่อร่อย หอมหวาน ทำให้ยอดการสั่งซื้อเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆการที่เกษตรกรหันมาปลูกกล้วยไข่ส่งออกเป็นการช่วยเรื่องเศรษฐกิจ

ของประเทศให้ดีขึ้น แถมยังช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ถ้าเทียบดูจากความต้องการของตลาดส่งออก และตลาดในไทยกับผลผลิตแล้ว ยังถือว่าไม่เพียงพอต่อความต้องการ หากเกษตรกรที่กำลังมองหาแนวทางเพิ่มรายได้หรือกำลังตัดสินใจว่าจะปลูกพืชเกษตรตัวไหนอยู่ กัลวชาญไช้เป็นตัวเลือกหนึ่งแก่เกษตรกร เพราะปลูกง่าย แถมยังเป็นที่ต้องการของตลาดอีกด้วย

กัลวชาญไช้ มีแหล่งปลูกดั้งเดิมอยู่ที่จังหวัดกำแพงเพชร ตาก นครสวรรค์ แต่ในปัจจุบันนี้กลุ่มจังหวัดที่เป็นแหล่งปลูกเดิม ได้ลดจำนวนแปลงในการปลูกกัลวชาญไช้ลงเนื่องด้วยปัญหาพายุฝน แต่โชคดีที่จังหวัดทางภาคตะวันออก อย่างจันทบุรี ระยอง และตราด ได้หันมาปลูกกัลวชาญไช้มากขึ้น จึงไม่ได้ส่งผลกระทบต่อยอดการส่งออกกัลวชาญไช้ของไทยการปลูกกัลวชาญไช้ สามารถปลูกได้ทุกพื้นที่ในประเทศไทย

กระบวนการผลิต

การปลูกกัลวชาญไช้ให้ออกลูกตลอดทั้งปี

๑) ทำการเลือกต้นพันธุ์โดยในที่นี้ขอเสนอให้เลือกพันธุ์จากการเพาะเนื้อเยื่อ จะทำให้กัลวชาญไช้ปลอดโรคและออกลูกได้พร้อมกัน

๒) ทำการเตรียมดิน โดยการไถตะด้วยพานสามตากดินประมาณหนึ่งเดือน และไถแปรด้วยพานห้ำอีกที่ตากดินทิ้งไว้ประมาณหนึ่งเดือน

๓) กำหนดระยะและขนาดหลุมปลูก โยระยะที่เหมาะสม ๔x๔ เมตร และควรรูดหลุม ๕๐x๕๐x๕๐ เซนติเมตร เพราะรัศมีของรากกัลวชาญไช้จะหากินไม่เกิน ๕๐ เซนติเมตร การรูดหลุมนี้จะทำให้รากกัลวชาญไช้หากินได้ไกลขึ้น และความลึกของหลุมจะแก้ปัญหาการขึ้นโคนหรือโคนลอย โดยการปลูกครั้งหนึ่งสามารถเก็บผลผลิตได้ ๔ – ๕ ปีเลยทีเดียว ถ้าขุดหลุมขนาดเล็กและตื้นกว่านี้จะให้ผลผลิตแค่ปีสองปีก็ต้องรื้อปลูกใหม่แล้ว

๔) ใส่ปุ๋ยรองกันหลุมด้วยปุ๋ยคอกผสมดินประมาณหลุมละ ๒ กิโลกรัม ร่อนหยาขึ้นมาประมาณ ๓๐ เซนติเมตร แล้วจึงปลูกต้นกัลวชาญไช้และกลบบริเวณโคนต้นให้แน่น ทำแอมดินรอบต้นเพื่อเก็บน้ำรักษาความชื้นของดิน และควรรองกันหลุมด้วยฟูราดานป้องกันหนอนกอกกัลวชาญไช้ประมาณ ๑ ช้อนโต๊ะ ต่อหลุม

๕) ปลูกเสร็จให้น้ำตามทันทีให้ชุ่มชื้นพอเพียง ไม่เช่นนั้นต้นจะเหี่ยวเฉา ใบแห้งและยุบตัว บางต้นตาย และบางต้นแตกต้นใหม่ขึ้นแทนทำให้อายุต้นไม่สม่ำเสมอ

๖) ในระยะเดือนแรกต้องให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ และดินต้องชุ่มชื้นเพียงพอ เป็นเดือนที่ต้องเอาใจใส่อย่างมาก หากเป็นการให้น้ำแบบฝอยหรือมินิสปริงเกอร์จะทำให้ต้นตั้งตัวได้เร็ว สามารถสร้างใบและลำต้นใหม่ได้ดี โอกาสรอดสูงกว่าการลากสายยางรดน้ำ และเริ่มให้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖

ประมาณ ๑๐๐ - ๑๕๐ กรัมต่อต้น หลังปลูกได้ ๑ เดือน และเดือนที่ ๒ ส่วนเดือนที่ ๒ ส่วนเดือนที่ ๓ ใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักแทน

๓) เดือนที่ ๒ และ ๓ ต้นกล้วยจะมีต้นและใบใหม่ทั้งหมด ปัญหาคือหญ้าขึ้นคลุมต้นต้องถากหญ้าบริเวณโคนต้นออกให้หมด

๔) เดือนที่ ๔ การเจริญเติบโตเร็วมาก ทั้งความสูงและรอบวงต้นใกล้เคียงปลูกจากหน่อพันธุ์ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดต้นปลูกเริ่มแรก ถ้าสูง ๑๕ เซนติเมตรขึ้นไป จะโตทันกันถือว่าเดือนนี้เป็นเดือนที่ต้นรอดตายทั้งหมดการดูแลทำเช่นเดียวกับการปลูกด้วยหน่อ โดยให้ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ ประมาณ ๑๐๐ - ๑๕๐ กรัมต่อต้นในเดือนที่ ๔ และ ๕ ส่วนเดือนที่ ๖ ใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักแทนและงดใส่ปุ๋ยจนกว่าจะแทงปลี ถึงจะใส่ปุ๋ยเคมีอีกครั้ง จนกระทั่งหลังเก็บเกี่ยวถึงจะเริ่มให้ปุ๋ยในรอบใหม่

๕) ในช่วง ๑ - ๖ เดือนหลังปลูกให้ปาดหน่อที่โผล่ออกมาทิ้งไปพอหลังจากอายุ ๖ เดือน ให้ไว้หน่อที่ ๑ พอหน่อที่ ๑ อายุ ๓ เดือนให้ไว้หน่อที่ ๒ หลังจากนั้นทุกๆ ๓ เดือน ให้ไว้หน่อที่ ๓ และ ๔,๕ ตามโดยหน่อที่ขึ้นมาในช่วงที่ไม่ได้กำหนดให้ปาดทิ้งทั้งหมด ปรากฏว่าเมื่อจะไว้หน่อที่ ๕ ต้นแม่ก็สามารถเก็บเกี่ยวเครือกล้วยได้แล้ว ฉะนั้นจะกล่าวว่ามันมีต้นกล้วย ๔ ต้น ที่อายุห่างกัน ๓ เดือน โดยมีหน่อที่ ๑ ที่อายุห่าง ๖ เดือน ดังนั้น เมื่อใช้ระบบนี้ต่อไปหลายๆ ปี จะทำให้กล้วยน้ำว่าในแปลงมีอายุห่าง ๓ เดือน

สาเหตุที่ไว้หน่อทุก ๓ เดือน มีเหตุผลว่าด้วยการออกผลผลิตของกล้วยน้ำว่าในแปลงนั้นจะออกไม่พร้อมกัน ถึงแม้ไว้ใกล้เคียงกัน จะมีการกระจายตัวในการเก็บเกี่ยวประมาณ ๓ เดือน โดยจากข้อมูลที่ศึกษาจากการปลูกกล้วยน้ำว่าด้วยหน่อพบว่า จะมีช่วงแรกที่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ประมาณ ๒๕% “ทีนี้ถ้าค่อยๆ ปลูกหรือไว้หน่อไป กล้วยที่ออกผลในช่วงปลาย ๒๕% จะไปรวมกับ ๒๕% ของช่วงแรกในอีกแปลงหนึ่ง จะทำให้ได้ผลผลิตรวมเป็น ๕๐% เพราะฉะนั้นทั้งปีด้วยวิธีการนี้ ทำให้สามารถมีผลผลิตกล้วยน้ำว่าจำหน่ายให้กับพ่อค้าได้ตลอดทั้งปีและสามารถต่อรองราคากับพ่อค้าได้โดยไม่ต้องถูกกดราคาเพราะจำเป็นต้องตัดขายทั้งแปลง

๑๐) เมื่อเข้าสู่เดือนที่ ๙ กล้วยจะเริ่มแทงปลี การแทงปลีหรือตกเครือจะเร็วหรือช้ากว่าหน่อพันธุ์ ขึ้นอยู่กับขนาดลำต้นปลูกเริ่มแรกและการดูแลรักษาหากต้นพันธุ์ที่มีขนาดสูง ๑๕ เซนติเมตรขึ้นไป หรือมีเส้นรอบวงต้นมากกว่า ๔ เซนติเมตร การตกเครือใกล้เคียงกับหน่อพันธุ์ขนาด ๑ เมตร หากต้นมีขนาดใหญ่กว่านี้ การตกเครือจะเร็วกว่าหน่อพันธุ์ และหากเล็กกว่านี้การตกเครือจะช้ากว่าหน่อพันธุ์ อายุเครือกล้วยจากการแทงปลีจนกระทั่งเก็บเกี่ยวมีอายุประมาณ ๔ เดือน เท่ากับหน่อพันธุ์กล้วยน้ำว่าทั่วไป

การปลูกกล้วยหอมทอง

๑) ที่นาควรรองกว้าง ๑ เมตร และปลูกบนหลังร่อง

๒) ที่ไร่ สามารถปลูกได้เลยโดยไม่ต้องยกร่อง

ระยะปลูกคือ ๒ x ๑.๕ เมตร พื้นที่ ๑ไร่ ปลูกได้ ๕๐๐ ต้น การไถตากดินก่อนปลูกจะช่วยกำจัดวัชพืชและเชื้อโรคในดิน ช่วยให้ดินร่วนซุย ระบายน้ำได้ดี การไถตะโดยใช้พาน ๓ ไถตากดินไว้ประมาณ ๕ - ๗ วัน เป็นอย่างน้อย จากนั้นไถแปรโดยใช้พาน ๗ ก่อนทำการปลูกโดยขุดหลุมลึกประมาณ ๒๐ เซนติเมตร กว้าง ๒๐ เซนติเมตร ไม่ต้องใส่ปุ๋ยรองก้นหลุมเพราะอาจทำให้เกิดรากเน่าได้

เมื่อรับหน่อแล้วควรปลูกทันทีหากไม่พร้อมปลูกควรเก็บไว้ในร่ม และรดน้ำ หากจะเก็บหน่อไว้นานเกิน ๓ วันควรนำหน่อปักชำไว้ในดิน โดยขุดหลุมลึกประมาณ ๑๐ เซนติเมตร เอาบริเวณเหง้าของหน่อกล้วยลงไปประมาณครึ่งหัวแล้วกลบและรดน้ำวันละครึ่งไม่ควรชำไว้นานเกิน ๑ เดือน

การปลูกกล้วยหอมให้มีคุณภาพดี สามารถจำแนกปลูกได้เป็น ๔ แบบ คือ

◆ การปลูกกล้วยหอมทองโดยการไถยกร่อง ขนาดกว้างประมาณ ๑ เมตร เหมาะสำหรับพื้นที่ลุ่มลักษณะเป็นที่นามาก่อน โดยจะปลูกกล้วยบนร่องดังกล่าว

◆ การปลูกกล้วยหอมทองโดยการไถยกร่องแต่ปลูกกล้วยในไร่ และให้น้ำโดยการปล่อยน้ำไหลไปตามร่องที่ปลูกกล้วย เหมาะสำหรับพื้นที่ราบและมีความลาดเอียงเล็กน้อย

◆ การปลูกกล้วยหอมทองโดยไม่ยกร่องเหมาะสำหรับพื้นที่ไร่มิมีน้ำขังในฤดูฝน เช่นที่ราบที่เชิงเขา

◆ การปลูกกล้วยหอมทอง โดยการขุดร่องน้ำเหมาะสำหรับพื้นที่ลุ่มน้ำมีน้ำขังตลอดปี มีระบบชลประทานเพียงพอ และลักษณะดินเป็นดินเหนียว เพราะดินทรายอาจทำให้เกิดการพังทลายของร่องน้ำได้ง่าย

การรดน้ำ กล้วยเป็นพืชที่ต้องการน้ำสม่ำเสมอ และขาดน้ำไม่ได้ การให้น้ำควรสังเกตหน้าดินเมื่อดินแห้งก็ควรรดน้ำ หากให้น้ำไม่เพียงพอจะทำให้ต้นกล้วยและผลผลิตที่ได้ไม่สมบูรณ์ หักล้มง่ายซึ่งระบบการให้น้ำกล้วยแบ่งออกเป็น ๔ รูปแบบดังนี้

- ๑) ระบบสปริงเกอร์ดีที่สุดสำหรับที่ราบ
- ๒) ระบบน้ำท่วมร่อง (น้ำไหลไปตามร่อง) และน้ำราด
- ๓) ระบบน้ำหยด ไม่แนะนำสำหรับเมืองไทย
- ๔) ใช้เรือรดน้ำเหมาะสำหรับพื้นที่ลุ่มน้ำมีน้ำขังตลอดปี

การดูแลกล้วยหอมทองตามอายุ

๑ เดือน ตั้งแต่เริ่มปลูกกระทั่งอายุครบ ๑ เดือนกล้วยจะสูงประมาณ ๓๐ เซนติเมตร ควรใส่ปุ๋ยคอกประมาณ ต้นละ ๑ ถ้วยแกง หรือใส่ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ ในอัตราต้นละ ๑ กำมือร่วมด้วย และรดน้ำตามทันที ไม่ควรใส่ชิดโคนต้นมากเพราะอาจทำให้โคนเน่าได้

๒ เดือน ในช่วงอายุนี้แปลงกล้วยจะเริ่มมีหน่อ ให้ทำการกำจัดโดยใช้เครื่องตัดหญ้า ตัดให้สั้น จากนั้นใส่ปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐ และรดน้ำตามทันที เมื่อกล้วยอายุครบ ๒ เดือน ควรทำการกลบโคนต้นไม่ให้โคนลอยเพื่อกระตุ้นให้เกิดการสร้างรากใหม่ ทำให้การเจริญเติบโตทำได้ดีขึ้น (ไม่ควรใช้ยากำจัดวัชพืชหากมีความจำเป็นต้องใช้ ควรใช้อย่างระมัดระวัง เพราะอาจส่งผลทำให้กล้วยแคระแกรนหรือตายได้)

๓ เดือน ให้สังเกตต้นกล้วยหากพบว่าใบเหลือง หรือใบเสียให้ตัดแต่งทิ้ง โดยปกติจะเป็น ๑ - ๒ ใบล่าง ใส่ปุ๋ยคอกในอัตรา ๒ ถ้วยแกง ต่อ ๑ ต้น โรยบริเวณโคนต้นให้ห่างจากต้นประมาณ ๑ คืบ และปุ๋ยสูตร ๒๕-๓๗-๓๗ ต้นละ ๑ กำมือ

๔ เดือน ให้สังเกตในแปลงหากมีหน่อ ให้ทำการกำจัดโดยใช้เครื่องตัดหญ้า ตัดให้สั้น หรือใช้ยาฆ่าหญ้าชนิดเผาไหม้ฉีดพ่นได้ แต่ต้องระวังไม่ให้ละอองนาสัมผัสต้นและใบกล้วยจากนั้นใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ สูตรใดก็ได้ ประมาณ ๑ กำมือ และรดน้ำตามทันที และทำการกลบโคนต้นเหมือนตอนอายุ ๒ เดือน

๕ เดือน ช่วงนี้กล้วยต้องการสะสมอาหารเพื่อนำไปสร้างปลี ควรใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ ผสมกับปุ๋ยสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ ต้นละ ๑ กำมือ

๖ เดือน เมื่อกล้วยอายุได้ ๖ เดือน จะต้องทำการค้ำต้น โดยใช้ไม้ไผ่ ยาวประมาณ ๓.๕ - ๔ เมตร ขึ้นอยู่กับความสูงของต้นกล้วย การค้ำเป็นการช่วยพยุงลำต้นให้รับน้ำหนักเครือกล้วยได้ดี ไม่ให้หักก่อนถึงเวลาตัด โดยเริ่มสังเกตเห็นกล้วยเริ่มตกเครือ มีปลีกล้วยโผล่ออกมาบริเวณยอด เมื่อกล้วยเริ่มตั้งควรทำการห่อเครือกล้วยเพื่อให้กล้วยมีผิวสวย และทำการตัดปลีในวันเดียวกันที่ทำการห่อกล้วย ควรตัดปลีให้ต่ำลงจากหวีสุดท้ายประมาณ ๑ คืบ และใส่ปุ๋ยสูตร ๘-๒-๒๔ หรือ สูตร ๑๒-๑๒-๒๑ ต้นละ ๑ กำมือ

๗ เดือน ผลกล้วยเริ่มใหญ่ขึ้น ควรเร่งขนาดผลกล้วยโดยใส่ปุ๋ยสูตร ๑๓-๑๓-๒๑ ต้นละ ๑ กำมือ

๘ เดือน เป็นช่วงเริ่มการเก็บเกี่ยวผลผลิต สำหรับต้นที่สมบูรณ์จะเริ่มตัดได้ก่อน ประมาณจะมากขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของต้น และจะทยอยตัดในเดือนต่อไปจนหมดแปลง

๙ เดือน เป็นเดือนของการเก็บเกี่ยวผลผลิต (มากกว่า ๕๐%) เกินเครือของกล้วยทั้งแปลงจะได้เก็บเกี่ยวในช่วงเดือนนี้

๑๐ เดือน ผลผลิตสูงสุดท้ายจะได้เก็บเกี่ยวในช่วงนี้ (ประมาณ ๑๐%) เพราะความสมบูรณ์ของต้นความสม่ำเสมอของปุ๋ยและน้ำมีผลให้ต้นที่ได้รับการดูแลได้ไม่ดีพอให้ผลผลิตได้ต่ำกว่าปกติ

ควรหมั่นสังเกตแปลงกล้วยในทุกช่วงอายุ หากพบว่าใบกล้วยมีเชื้อราเข้าทำลาย ต้องฉีดพ่นด้วยยาป้องกันกำจัดเชื้อรา ยาที่แนะนำ ชื่อสามัญ ไดฟิโนโคนาโซล , โพรพิโคนาโซล , อะซ็อกซิสโตรบิน

การเก็บเกี่ยวผลผลิต เมื่อกล้วยโตได้ขนาดตามที่ตลาดต้องการ กรรมวิธีการตัดกล้วยและจัดการกับผลผลิตกล้วยก่อนข้างสำคัญจะได้ราคาดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับช่วงนี้

๑) การคัดเลือกเครือที่ต้องการโดยสังเกตจากลักษณะผลกล้วยทั้งเครือ

๒) วิธีการตัดที่ถูกต้องและให้เกิดการบอบช้ำน้อยที่สุดเพื่อลดการสูญเสียผู้ตัดควรมีความรู้ความชำนาญ

๓) การลำเลียงขนย้ายผลผลิต ต้องให้ความสำคัญในการป้องกันหรือรอยจากกันการกระทบกระแทกและขีดข่วน ควรใช้วัสดุกันกระแทก

การปลูกกล้วยไข่

๑) เลือกหน่อจากต้นที่ตัดเครือแล้วและเป็นหน่อที่มีใบแคบ จากนั้นให้เตรียมพื้นที่ปลูก โดยระยะที่เหมาะสมคือ ๒ x ๒ เมตร หรือ ๒ x ๓ เมตร

๒) ขุดหลุมควรวาง ๕๐ x ๕๐ เซนติเมตร จากนั้นให้วางหน่อพันธุ์ในหลุมปลูก โดยจัดวางหน่อพันธุ์ให้ด้านที่ติดกับแม่พันธุ์อยู่ในทิศทางเดียวกัน กลบดินปากหลุมปลูกและกดดินให้แน่น บริเวณโคนต้น รดน้ำให้ชุ่ม

๓) การดูแลรักษา พรวนดินหลังการปลูกประมาณ ๑ เดือน จากนั้นให้ทำการพลิกดินให้ทั่วทั้งแปลงปลูก เพื่อให้ดินเก็บความชื้นจากน้ำฝนไว้ให้มากที่สุด และเป็นการทำกำจัดวัชพืชไปด้วย ขณะที่รากกล้วยยังขยายไปไม่มากนัก และตัดหน่อกล้วยที่งอกขึ้นมาใหม่ไม่ให้แย่งอาหารจากตัวแม่

๔) ส่วนการเก็บเกี่ยว หลังจากวันตัดหัวปลี ให้ห่อผลไว้ให้เรียบร้อย นับอีก ๓๐ วัน จะได้กล้วยไข่ที่มีคุณภาพเกรด A ควรเก็บเกี่ยวอย่างระมัดระวัง ใช้มีดสะอาดและคมตัดเครือกล้วยไม่ให้เครือกล้วยสัมผัสกับพื้นดิน ขนย้ายด้วยพาหนะที่สะอาดและมีวัสดุหุ้มนามรองเพื่อไม่ให้กล้วยช้ำ เพื่อคุณภาพที่ดีส่งตรงต่อผู้บริโภค

เทคนิคลดต้นทุน ในการปลูกกล้วยไข่โดยการแต่งหน่อ หลังจากตัดหน่อที่ ๑ ซึ่งจำหน่ายเครือแล้ว ให้พันตอแม่จากดินประมาณ ๗๐ เซนติเมตร เจาะลำต้นบริเวณกลางลำต้นให้เป็นหลุม แบบหลุมขนมครก เพื่อใส่ปุ๋ยสูตรเสมอ (ปุ๋ยสูตร ๑๖-๑๖-๑๖) เพื่อบำรุงต้นที่ ๒ (หน่อลูก) ประมาณ ๑ ช้อนโต๊ะ/ต้นส่วนโคนต้นใส่ขี้กบประมาณ ๓ ชีด ช่วงนี้เร่งใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๕-๒๕ ประมาณ ๒๐๐ กรัม/ต้น จนกล้วยออกปลีใช้เวลาประมาณ ๑๕ วัน จนปลีกล้วยคลี่หมด เลือกหวีที่สมบูรณ์เอาไว้ ตัดลูกเล็ก (หวี

เต่า) ออก เหลือหวิกล้วยที่มีคุณภาพประมาณ ๕ หวิ ใช้ถุงพรอยด์ห่อกล้วย มั่นให้แน่นพอสมควร รดน้ำที่โคนต้นตามปกติ

ต้นทุนในการปลูกกล้วยไข่แบบประหยัด

ปุ๋ยขึ้นก กิโลกรัมละ ๗ บาท ต้นทุน ๒.๑๐ บาท ๓๐๐ กรัม

ปุ๋ยสูตร ๑๖-๑๖-๑๖ กิโลกรัมละ ๒๑ บาท ต้นทุน ๒.๑๐ บาท ๑๐๐ กรัม

ปุ๋ยสูตร ๑๕-๕-๒๕ กิโลกรัมละ ๒๑ บาท ต้นทุน ๔.๒๐ บาท ๒๐๐ กรัม

รวมต้นทุนปุ๋ยต้นละ ๘.๔๐ บาท / ต้น

สถานการณ์การการผลิตกล้วย

๑) กล้วยน้ำว้า ปี พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๗ ประเทศไทยมีพื้นที่ให้ผลผลิตกล้วยน้ำว้าอยู่ระหว่าง ๘๒,๒๖๕-๒๐๑,๐๙๖ ไร่ ผลผลิตอยู่ระหว่าง ๑๕๖,๓๖๗-๑,๑๕๐,๓๙๗ ตัน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ พื้นที่ให้ผลผลิตรวมทั้งประเทศ ๑๗๓,๔๓๕ ไร่ ผลผลิตรวมทั้งประเทศ ๑,๑๕๐,๓๙๗ ตัน เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. ๒๕๕๖ พบว่า พื้นที่ให้ผลผลิตกล้วยน้ำว้าลดลงร้อยละ ๘๕.๒๐ และผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕๓.๗/๒

๒) กล้วยไข่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๗ ประเทศไทยมีพื้นที่ให้ผลผลิตกล้วยไข่อยู่ระหว่าง ๒,๕๒๔-๒๓๒,๓๒๙ ไร่ ผลผลิตอยู่ระหว่าง ๗,๖๑๙-๑๔๙,๕๗๔ ตัน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ พื้นที่ให้ผลผลิตรวมทั้งประเทศ ๓๔,๐๑๙ ไร่ ผลผลิตรวมทั้งประเทศ ๑๔๙,๕๗๔ ตัน เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. ๒๕๕๖ พบว่า พื้นที่ให้ผลผลิตกล้วยไข่ลดลงร้อยละ ๙๙.๘๕ และผลผลิตลดลงร้อยละ ๙๘.๘๑

๓) กล้วยหอม ปี พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๗ ประเทศไทยมีพื้นที่ให้ผลผลิตกล้วยหอมอยู่ระหว่าง ๔,๕๐๑-๒๐๖,๐๗๖ ไร่ ผลผลิตอยู่ระหว่าง ๑๗,๕๔๘-๒๑๔,๒๑๓ ตัน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ พื้นที่ให้ผลผลิตรวมทั้งประเทศ ๓๓,๓๓๐ ไร่ ผลผลิตรวมทั้งประเทศ ๒๑๔,๒๑๓ ตัน เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. ๒๕๕๖ พบว่า พื้นที่ให้ผลผลิตกล้วยหอมลดลงร้อยละ ๘๓.๒๕ และผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๘.๓๖

ตารางแสดงพื้นที่ให้ผลผลิตและผลผลิตของกล้วยน้ำว้า กล้วยไข่ และกล้วยหอม ปี พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๗

ปี	กล้วยน้ำว้า		กล้วยไข่		กล้วยหอม	
	พื้นที่ให้ผลผลิต (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	พื้นที่ให้ผลผลิต (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	พื้นที่ให้ผลผลิต (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)
๒๕๕๒	๘๒,๒๖๕	๑๕๖,๓๖๗	๒,๕๒๒	๗,๖๑๙	๔,๕๐๑	๑๗,๕๔๘
๒๕๕๓	๒๐๑,๐๙๖	๗๘๙,๖๒๙	๓๓,๓๗๖	๘๓,๓๓๕	๒๔,๙๖๔	๙๗,๙๕๔
๒๕๕๔	๑๙๒,๗/๑๑	๗๗๐,๐๐๕	๒๘,๐๙๑	๑๑๘,๓๖๐	๒๕,๔๖๘	๑๒๙,๙๙๑
๒๕๕๕	๑๗๗,๘๖๗	๗๑๒,๕๖๘	๒๑๔,๕๐๗	๑๓๐,๕๘๕	๒๐๖,๐๗๖	๑๗๗,๓๐๕
๒๕๕๖	๑๙๕,๙๔๔	๗๗๓,๙๖๔	๒๓๒,๓๒๙	๑๒๕,๗๑๘	๑๙๙,๐๐๒	๑๘๐,๙๙๗
๒๕๕๗	๑๗๗,๔๓๕	๑,๑๕๐,๓๙๗	๓๔,๐๑๙	๑๔๙,๕๗๔	๓๓,๓๓๐	๒๑๔,๒๑๓

(ที่มา : กรมวิชาการเกษตร, ๒๕๕๙)

ลักษณะเด่นของสินค้า

กล้วยมีความผูกพันในวิถีชีวิตคนไทยมาช้านาน คนไทยรู้จักใช้ประโยชน์จากต้นกล้วย นอกจากบริโภคเป็นอาหารแล้ว ทุกส่วนของกล้วยยังนำมาใช้ในพิธีกรรมต่างๆ รวมทั้งในชีวิตประจำวันด้วย

๑) การใช้ประโยชน์ในการบริโภคกล้วยเป็นผลไม้ที่มีเปลือกหุ้มเช่นเดียวกับผลไม้อื่นๆ แต่วิธีการปอกเปลือกกล้วยนั้น ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือ เพียงใช้มือเด็ดปลายหรือจุก ก็สามารถปอกเปลือกได้ด้วยมือและรับประทานได้ทันที จึงเป็นผลไม้ที่รับประทานง่าย ดังคำโบราณว่า "ง่ายเหมือนปอกกล้วยเข้าปาก" นอกจากปอกเปลือกง่ายแล้ว กล้วยสุกเมื่อรับประทานแล้ว ก็จะลื่นลงกระเพาะได้ง่าย และย่อยง่ายด้วยเหตุที่กล้วยลื่นลงกระเพาะได้ง่าย ทำให้บางคนไม่ค่อยเคี้ยวกล้วยซึ่งเป็นวิธีการที่ผิด การรับประทานกล้วยจำเป็นต้องเคี้ยวให้ละเอียด เพราะกล้วยมีแป้งร้อยละ ๒๐ - ๒๕ ของเนื้อกล้วย ถ้าเคี้ยวไม่ละเอียด น้ำย่อยในกระเพาะต้องทำงานหนัก หากย่อยไม่ทันกล้วยจะอืดในกระเพาะ อย่างไรก็ตาม กระเพาะของคนใช้เวลาในการย่อยกล้วยสั้นกว่าการย่อยส้ม นม กะหล่ำปลี หรือแอปเปิล ดังนั้นคนไทยจึงนิยมใช้กล้วยที่ขูด

เอาแต่เนื้อ ไม่เอาไส้ บดละเอียดให้ทารกรับประทาน นอกจากทารกแล้ว คนชราที่รับประทานกล้วยได้ดีเช่นกัน ในกรณีคนหนุ่มสาว กล้วยเหมาะสำหรับคนที่ต้องการลดความอ้วน เนื่องจากกล้วยมีคุณค่าทางอาหารสูงพอๆ กับมันฝรั่ง แต่มีปริมาณไขมัน คอเลสเตอรอล และเกลือแร่ต่ำ กล้วยมีโซเดียมเพียงเล็กน้อย แต่มีโพแทสเซียมสูง การมีโพแทสเซียมสูงนี้จะช่วยลดความดันโลหิตได้ ในประเทศอินเดียมีความเชื่อว่าการรับประทานกล้วย ๒ ผลต่อวัน จะสามารถลดความดันโลหิตได้ถึงร้อยละ ๑๐ ภายในระยะเวลา ๑ สัปดาห์กล้วยยังเป็นผลไม้ที่เหมาะสำหรับผู้ที่ป่วยเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินอาหาร และท้องเสียบ่อย เพราะสามารถช่วยลดแก๊สในกระเพาะอาหารได้ กล้วยเมื่อยังดิบจะมีแป้งมาก แต่เมื่อสุก แป้งจะเปลี่ยนเป็นน้ำตาล ดังนั้นหากท้องเดิน การกินกล้วยดิบจะช่วยทำให้อาการท้องเดินหยุดได้ และเมื่อเป็นโรคกระเพาะให้กินกล้วยที่สุกแล้ว สำหรับกล้วยที่ทำให้สุกด้วยความร้อน วิตามินจะลดลง

๒) การใช้ประโยชน์ในพิธีกรรมต่างๆ และในชีวิตประจำวัน

ในพิธีทางศาสนา เช่น การเทศน์มหาชาติ และการทอดกฐิน มักใช้ต้นกล้วยประดับธรรมาสน์ และองค์กฐิน

ในพิธีตั้งขันข้าว หรือค่านูชาครุหมอดำแย สำหรับผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ และไปขอให้หมอดำแยทำคลอดให้ จะต้องใช้กล้วย ๑ หวี พร้อมทั้งข้าวสาร หมากพลู รูปเทียนสำหรับการทำพิธีบูชาครูก่อนคลอด และเมื่อคลอดแล้ว จะต้องอยู่ไฟ ก็ยังใช้ต้นกล้วยทำเป็นท่อนล้อมเตาไฟ ป้องกันการลามของไฟ

ในพิธีทำขวัญเด็ก เมื่อเด็กอายุได้ ๑ เดือน กับ ๑ วัน มีการทำขวัญเด็กและโกนผมไฟ จะมีกล้วย ๑ หวี เป็นส่วนประกอบในพิธีด้วย

ในพิธีแต่งงาน มักมีต้นกล้วยและต้นอ้อยในชบวนขันหมาก พร้อมทั้งมีขนมกล้วย และกล้วยทั้งหวี เป็นการเซ่นไหว้เทวดาและบรรพบุรุษ

ในการปลูกบ้าน เมื่อมีพิธีทำขวัญยกเสาเอก จะใช้หน่อกล้วยผูกมัดไว้ที่ปลายเสาพร้อมกับต้นอ้อย และเมื่อเสร็จพิธี ก็จะมีการลาดต้นกล้วยและต้นอ้อยนั้น นำมาปลูกไว้ในบริเวณบ้าน จากนั้นประมาณ ๑ ปี หรือเมื่อปลูกบ้านเสร็จแล้วพร้อมอยู่อาศัย ก็มักกล้วยไว้กินพอดี

ในงานศพ ในสมัยโบราณ มีการนำใบตอง มารองศพ ก่อนนำศพวางลงในโลงนอกจากนี้ ใบตองยังมีบทบาทสำคัญมากในพิธีกรรมต่างๆ โดยการนำมาทำกระทงใส่ของ ใส่ดอกไม้ และประดิษฐ์เป็นกระทง บายศรี

ในชีวิตประจำวัน ใช้ใบตองในการห่อผักสดและอาหาร เนื่องจากใบตองสดมีความชื้น ดังนั้นเมื่อใช้ห่อผักสดหรืออาหาร ความชื้นจะช่วยรักษาผักหรืออาหารให้สดอยู่เสมอ นอกจากนี้ใบตองยังทนทานต่อความเย็นและความร้อน ดังนั้นเมื่อนำใบตองห่ออาหารแล้วเอาไปปิ้ง นึ่ง ต้ม ใบตองก็จะไม่สลายหรือละลายเหมือนเช่นพลาสติก จึงมีอาหารหลายอย่างที่ห่อใบตองแล้วนำไปนึ่ง เช่น ห่อหมก ข้าวต้มมัด ขนมกล้วย ขนมตาล ขนมใส่ไส้ หรือเอาไปปิ้ง เช่น ข้าวเหนียวปิ้ง หรือนำไปต้ม เช่น ข้าวต้มมัด หรือข้าวต้ม

จิ้ม อาหารเหล่านี้เมื่อนำไปต้ม ปิ้ง หรือนึ่งแล้ว ยังทำให้เกิดความหอมของใบตองอีกด้วย สำหรับใบตองแห้ง นำมาใช้ทำกระทงเพื่อใส่อาหาร ห่อกะละแม มวนบุหรี่ โดยใบตองแห้งก็จะมีกลิ่นหอมเช่นกัน ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้มีการทดลองนำเอาใบตองแห้งมาอัดกันแน่นหลายๆ ชั้น ทำเป็นภาชนะใส่ของ แทนการใช้โฟมได้อีกด้วย

ใบตองแห้งยังนำไปใช้งานศิลปกรรมไทยได้อีกหลายอย่าง เช่น นำไปทำรักสมุกในงานของช่างเขียน ช่างปั้น ช่างแกะ และช่างหุ่น เพราะรักสมุกใบตองแห้ง ช่วยในการเคลือบและปกป้องเนื้อไม้ขัดแต่งง่าย เมื่อผิวแห้งเป็นมัน น้ำหนักเบา เหมาะในการทำหัวโขน และการลงรักปิดทองในสมัยโบราณ เมื่อยังใช้เตารีดที่เป็นเตาถ่าน หากเตาร้อนมากไปก็เอามารัดบนใบตองสดก่อนนำไปรัดบนผ้า เพราะใบตองมีสารจำพวกซีตึ้งหุ้มอยู่ ซีตึ้งจะช่วยเคลือบเตารีดทำให้รีดผ้าไม่ติด

กาบกล้วยใช้ในศิลปะการแทงหยวกไว้ที่เชิงตะกอนเวลาเผาศพ ส่วนใหญ่ใช้กาบกล้วยตานีเพราะกาบกล้วยตานีขาวสะอาดทำให้หยวกที่แทงมีลวดลายสวยงาม งานแทงหยวกเป็นงานที่ต้องเทพหลายคนและเอามาประกอบกัน โดยช่างผู้ทำต้องสลักเป็นลายไทยต่างๆ เช่น กระจังตาอ้อย กระจงกเปลว ครีบลิงห์ แข็งลิงห์ รักร้อย และเครือเถา นอกจากนี้กาบกล้วยยังนำมาฉีกเป็นเส้นใหญ่ๆ ใช้มัดผักเป็นกำๆ เช่น ชะอม ตำลึง เพื่อให้ความชื้นกับผัก เพราะกาบกล้วยมีน้ำอยู่มาก ถ้าฉีกเป็นเส้นเล็กๆ ก็ใช้มัดของแทนเชือกได้ กาบกล้วยเมื่อแห้งอาจนำมาทำเป็นเชือกกล้วย สำหรับผูกของและสานทำเป็นภาชนะรองของ หรือสานเป็นกระเป่าสุภาพสตรี นอกจากนี้ใยของกาบกล้วยยังนำมาใช้ทอผ้าได้ด้วยเช่นกัน

ต้นกล้วยที่หั่นเป็นท่อนๆ อาจใช้เป็นเป็นท่อนลอยน้ำให้เด็กๆ ใช้หัดว่ายน้ำ หรือนำมาทำเป็นแพสำหรับตั้งสิ่งของให้ลอยอยู่ในน้ำ

ก้านกล้วยเมื่อเอาแผ่นใบออกแกนกลางหรือเส้นเส้นกลางใบอาจนำมาใช้มัดของหรือนำมาทำของเล่นเด็กๆ ได้ เช่น ทำเป็นม้าก้านกล้วย และปืนก้านกล้วย ซึ่งเป็นของเล่นของเด็กไทยในสมัยโบราณ

การบริการ

การค้ากล้วยในตลาดโลกมีประมาณ ๘.๘ ล้านตัน มูลค่าเฉลี่ยปีละไม่ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ประเทศส่งออกกล้วยรายใหญ่ของโลก ได้แก่ ประเทศเอกวาดอร์ เบลเยียม คอสตาริกา โคลัมเบีย เยอรมนี และฟิลิปปินส์ สำหรับประเทศไทยกล้วยที่ปลูกได้ส่วนใหญ่จะใช้บริโภคภายในประเทศ ส่วนการส่งออกกล้วยและผลิตภัณฑ์จากกล้วยยังมีมูลค่าไม่มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ปัจจุบันจึงมี การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกกล้วยเพื่อการส่งออกมากขึ้น โดยกล้วยและผลิตภัณฑ์จากกล้วยเพื่อการส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย มีดังนี้

๑) กล้วยสดแช่เย็น มีปริมาณการส่งออกมากที่สุดในการส่งออกกล้วยและผลิตภัณฑ์จากกล้วยทั้งหมด กล้วยที่ส่งออกในลักษณะของกล้วยสดแช่เย็น ได้แก่

กล้วยหอม ตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ ประเทศญี่ปุ่น และจีน
 กล้วยไข่ ตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ ประเทศจีน และฮ่องกง
 กล้วยน้ำว้า ตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ ประเทศจีน และฮ่องกง

๒) ผลกระทบจากกล้วย มีการส่งออกหลายประเภท ได้แก่

กล้วยแปรรูปอย่างง่าย เช่น กล้วยอบแห้ง กล้วยฉาบน้ำตาล เป็นต้น ซึ่งมีการควบคุมคุณภาพและความสะอาดในการผลิตเป็นอย่างดี เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ได้มาตรฐาน ตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา จีน และญี่ปุ่น

กล้วยแปรรูปบรรจุกระป๋อง ส่วนใหญ่วัตถุดิบที่นำมาใช้แปรรูป คือ กล้วยน้ำว้า และกล้วยไข่สุก นำมาปอกเปลือก ผานบาง ๆ แล้วแช่ลงในน้ำเชื่อม นำไปบรรจุกระป๋อง โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ประเทศไทยสามารถส่งออกกล้วยแปรรูปบรรจุกระป๋องได้ทั้งหมด ๘๗.๔ ตัน มูลค่า ๓.๗ ล้านบาท ตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส

กลุ่มเกษตรกรตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีการรวมกลุ่มกันเพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิตของกล้วยผลสด ซึ่งพ่อค้าคนกลางสามารถมาคัดเลือกซื้อกล้วยที่มีคุณภาพได้จากกลุ่ม หรือกลุ่มจะส่งขายให้พ่อค้าคนกลางทั้งในจังหวัด และนอกพื้นที่ เนื่องจากกล้วยยังเป็นที่ต้องการของตลาดอีกมาก นอกจากนี้ในช่วงที่ราคาไม่สูงมากกลุ่มสามารถนำกล้วยมาแปรรูปเพื่อมูลค่าของสินค้าให้มากขึ้น

การแปรรูปและบรรจุภัณฑ์

๑.การทำกล้วยอบเนย กล้วยฉาบ หรือกล้วยกรอบแก้วต้องใช้กล้วยดิบ เช่นกล้วยน้ำว้า กล้วยหอม กล้วยหักมุก นำไปผานบางๆ ตามยาว หรือตามขวาง อาจจะมีผงลมสักครู่ หรือผานลงกระทะทันทีก็ได้ และทอดในกระทะที่ใส่น้ำท่วม เมื่อขึ้นกล้วยสุกจะลอย ก็ตักขึ้นและซับน้ำมันด้วยกระดาษฟาง จากนั้นอาจนำไปคลุกเนย รียกว่า กล้วยอบเนย หรือฉาบให้หวานด้วยการนำไปคลุกกับน้ำตาลที่เคี่ยวจนเกือบแห้งในกระทะ เรียกว่า กล้วยฉาบ หรือนำไปคลุกในน้ำเชื่อม แล้วเอาลงทอดอีกครั้งอย่างรวดเร็ว เรียกว่า กล้วยกรอบแก้ว

๒. แบ่งกล้วย นำกล้วยดิบมาหนึ่งให้สุก ปอกเปลือก หั่น และอบให้แห้ง แล้วบดใช้ทำขนมกล้วยและบัวลอย หรือผสมกับแป้งเค้กใช้ทำคุกกี้ก็ได้ทำให้มีกลิ่นหอมกล้วย

๓. น้ำผลไม้ นำเนื้อมากกล้วยที่สุกมาหมักใส่เอนไซม์เพกทิโนไลติก ความเข้มข้น ๐.๐๑% เพื่อย่อยและป่นไว้ที่อุณหภูมิ ๔๕ องศาเซลเซียส นาน ๑ ชั่วโมง จะได้น้ำกล้วยที่ใส

๔. เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประเทศในทวีปแอฟริกา เช่น ยูกันดา รวันดา บุรุนดี คองโก และแทนซาเนีย นิยมนำกล้วยมาทำเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ต่ำ ในประเทศยูกันดา เรียกเครื่องดื่มชนิดนี้ว่า วารากิ ประเทศฝรั่งเศสนำเนื้อมากกล้วยสุกบดเหลวผสมกับน้ำ และทำให้ร้อน ๖๕ - ๗๐ องศาเซลเซียส นาน ๑ ชั่วโมง แล้วทำให้เย็นที่อุณหภูมิ ๔๐ องศาเซลเซียส ต่อมาใส่เอนไซม์เพกทิเนส ทิ้งไว้ นาน ๒๔ ชั่วโมง ภายใต้บรรยากาศที่เพิ่มคาร์บอนไดออกไซด์ นำส่วนที่เป็นกากมาบดแล้วนำส่วนที่เป็นน้ำมาหมักด้วยเชื้อที่

อุณหภูมิ ๒๕ องศาเซลเซียส ภายใต้บรรยากาศที่มีคาร์บอนไดออกไซด์ หรือไนโตรเจนจะได้สุราผลไม้ที่ทำจากกล้วย

เพื่อให้อุ่นนุ่ม ปอกเปลือกกล้วยจน

มาคลีง เก็บให้

นำกล้วยทั้งหมดมารวมกัน น้ำหวานจากกล้วยจะออกมาทุกวัน และกล้วยจะฉ่ำ แล้วนำไปตากแดด) ระวังอย่าให้แมลงวันตอม ส่วนการตากอาจใช้แสงอาทิตย์ หรือเตาอบขนาดใหญ่ที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์หรือไฟฟ้า

๖.กล้วยกวนนำกล้วยสุกงอมมายี แล้วเคล้ากับน้ำตาลและกะทิ นำไปกวนในกระทะที่ไม่เป็นสนิม กวนที่ไฟอ่อนๆ จนสุกเหนียว ปั้นเป็นก้อนกลม หรือสี่เหลี่ยม แล้วห่อด้วยกระดาษแก้ว

๓. ทอฟฟี่กล้วยคล้ายกล้วยกวน แต่ใส่เบะแซจึงทำให้แข็งกว่ากล้วยกวน

๔. ข้าวเกรียบกล้วยใช้กล้วยสุกผสมกับแป้งและเกลือ อาจเติมน้ำตาลเล็กน้อยแล้วทำเป็นแท่งยาวๆ นึ่งให้สุก เมื่อสุก ปล่อยให้ทิ้งไว้ให้เย็น ฝานเป็นชิ้นบางๆ ตากแดดให้แห้ง แล้วนำมาทอดรับประทานเป็นอาหารว่าง ข้าวเกรียบกล้วยนี้หากใช้กล้วยที่มีกลิ่นจะทำให้หอม

กล้วยนอกจากจะนำมาแปรรูปเพิ่มมูลค่าเป็นผลผลิตต่างๆ ตามข้างต้นแล้ว ยังสามารถนำมาทำเป็นเวชสำอางดูแลผิวพรรณได้มากมาย อาทิ แป้งทาหน้า ครีมทาผิว และอื่นๆ อีกมาก

การบรรจุหีบห่อ และการเคลื่อนย้าย มีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับทุกผลิตภัณฑ์ ซึ่งในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ นอกจากเรื่องการใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามน่าดึงดูดในเรื่องของข้อมูลที่แสดงบนบรรจุภัณฑ์ก็สำคัญไม่แพ้กัน เมื่อลูกค้าสนใจบรรจุภัณฑ์ของเราแล้ว เขาจึงอ่านรายละเอียดเพื่อพิจารณาการซื้อต่อ ซึ่งประกอบด้วย

๑. ชื่อสินค้า

๒. ตราสินค้า หรือโลโก้ ตาสัญลักษณ์

๓. ที่มาและความหมายของสินค้า

- สรรพคุณ

- ราคา

- สโลแกนหรือโปรมิชั่น

๔. รูปภาพประกอบสินค้า - รูปสินค้าที่ใช้แสดงเพื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจในตัวสินค้ามากขึ้น

๕. ส่วนประกอบสินค้า - แจกแจงรายละเอียดของส่วนประกอบสินค้าว่าทำมาจากอะไรบ้างและใน

อัตราส่วนเท่าไร

๖. ประมาณสุทธิของสินค้า- น้ำหนักสุทธิของสินค้า

๗. ชื่อผู้ผลิตและผู้จำหน่าย - กรณีที่ไม่ได้เป็นผู้ผลิตสินค้าเอง รวมถึงที่ตั้ง สถานที่ของชื่อผู้ผลิตและผู้จำหน่าย

๘. ข้อมูลที่ต้องใส่ตามกฎหมาย

- วันผลิต

- วันที่ควรบริโภค

- ชื่อแนะนำ / ขั้นตอนหรือวิธีใช้ของสินค้า

- เครื่องหมายรับรอง - อย / มอก.

- บาร์โค้ด

- คุณค่าทางโภชนาการ / ชื่น

การกระจายสินค้า และการบริหารจัดการกระจายสินค้าเป็นการเรื่องของกิจกรรมการเคลื่อนย้ายสินค้าจากแหล่งผลิตไปสู่แหล่งของผู้บริโภค อุปโภค หรือที่เราเรียกว่า “ลูกค้าคนสุดท้าย” ในปริมาณที่ต้องการ ในจำนวนที่ถูกต้อง และในความเร็วที่ต้องการของลูกค้าโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ ของการกระจายสินค้า ไม่ว่าจะเป็น ท่าเลที่ตั้งคลังสินค้าและการคลังสินค้า (Inventory Location and Warehousing) การจัดการวัสดุ (Material Handling) การควบคุมสินค้าคงเหลือ (Inventory Control) และกิจกรรมหรือกระบวนการอื่น ๆ ฯลฯ โดยนำหลักในการบริหารจัดการมาใช้ในกระบวนการกระจายสินค้าเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในกิจกรรมการเคลื่อนย้ายต่อครั้งซึ่งในการจัดทำหนังสือเล่มนี้เป็นการศึกษาวิจัยองค์ความรู้จากแหล่งข้อมูลระบบสารสนเทศ และหนังสือที่มีความน่าสนใจหลาย ๆ แหล่งข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายความรู้ในการกระจายสินค้า และการบริหารจัดการกระจายสินค้าซึ่งกำหนดขอบเขตในการรวบรวมองค์ความรู้ดังต่อไปนี้

๑. ความหมายของการกระจายสินค้าและการบริหารจัดการกระจายสินค้า การกระจายสินค้า (Physical Distribution) หมายถึง “กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายตัวสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค หรือผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม” หรืออาจหมายถึง “การขนส่งและการเก็บรักษาตัวสินค้าภายในธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งและระบบช่องทางการจัดจำหน่ายของธุรกิจนั้น” จากความหมายนี้จะเห็นว่างานที่เกี่ยวข้องกับการกระจายตัวสินค้าการบริหารการกระจายตัวสินค้า (Physical Distribution Management) เป็นการพัฒนาและดำเนินงานระบบการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพดังนั้นการเคลื่อนย้ายสินค้าจึงประกอบด้วย

๑) การเคลื่อนย้ายสินค้าสำเร็จรูปจากแหล่งผลิตไปยังลูกค้าขั้นสุดท้าย

๒) การเคลื่อนย้ายวัตถุดิบและปัจจัยการผลิตจากแหล่งเสนอขายมายังแหล่งการผลิต

องค์ประกอบของการกระจายตัวสินค้านี้มี ๕ ระบบย่อย

๑) ท่าเลที่ตั้งคลังสินค้าและการคลังสินค้า (Inventory Location and Warehousing) ท่าเลที่ตั้งคลังสินค้าเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกสถานที่ตั้งของคลังสินค้าว่าควรจะมีสินค้าไว้ที่ไหน ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับการคลังสินค้า (Warehousing) เป็นกิจกรรมของการกระจายตัวสินค้าที่ประกอบด้วย การเก็บรักษา การจัดหมวดหมู่ การแบ่งแยกและการเตรียมผลิตภัณฑ์เพื่อการขนส่ง” ธุรกิจมีทางเลือกที่จะดำเนินงานโดยมีคลังสินค้าของตนเอง (Private Warehouse) หรือไปใช้บริการของคลังสินค้าสาธารณะ (Public Warehouse)

๒) การจัดการวัสดุ (Material Handling) เป็นการเลือกใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่เหมาะสมในการจัดการวัตถุดิบและปัจจัยการผลิตเครื่องมือ อุปกรณ์ที่เหมาะสมสามารถทำให้เกิดการสูญเสียที่เกิดจากการแตกหัก เน่าเสียและขโมยน้อยที่สุด อุปกรณ์เครื่องมือมีประสิทธิภาพสามารถทำให้ลดต้นทุนและเวลาที่

ต้องใช้ในการจัดการดังกล่าว อุปกรณ์เครื่องมือในการจัดการวัสดุได้แก่ สายพาน รถยก ล้อเลื่อน ลิฟท์ ตู้เก็บสินค้า (Container) เป็นต้น

๓) การควบคุมสินค้าคงเหลือ (Inventory Control) หมายถึง กิจกรรมในการเก็บรักษาสินค้าคงเหลือให้มีขนาดและประเภทของสินค้าในปริมาณที่เหมาะสม สินค้าคงเหลือสำหรับหลายบริษัทจะแสดงถึงขนาดของการลงทุน เป้าหมายของการควบคุมสินค้าคงเหลือคือ การควบคุมการลงทุนและการขึ้นลงของสินค้าให้เกิดน้อยที่สุดโดยสามารถรับคำสั่งซื้อของลูกค้าได้ทันทีและถูกต้อง

๔) การดำเนินงานเกี่ยวกับคำสั่งซื้อ (Order Processing) เป็นขั้นตอนในการจัดการตามใบสั่งซื้อของลูกค้า ประกอบด้วยการจัดทำเอกสารการขาย การให้สินเชื่อ การจัดเตรียมในการเก็บสินค้า การเก็บหนี้ที่ต้องชำระ

๕) หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการขนย้ายสินค้าไปยังลูกค้า ฝ่ายบริหารต้องตัดสินใจถึงประเภทของการขนส่งและพาหนะที่ใช้ในการขนส่ง วิธีการขนส่งหลักที่นิยมในปัจจุบันมี ๕ ประเภท ดังนี้

(๑) การขนส่งโดยรถบรรทุก (Truck) เป็นการขนส่งทางบกที่นิยมใช้มาก โดยเฉพาะการขนส่งภายในประเทศเพราะสะดวก รวดเร็ว มีเวลาให้เลือกมาก

(๒) การขนส่งโดยรถไฟ (Railroads) เหมาะสำหรับการขนส่งสินค้าที่มีน้ำหนักมาก ขนาดใหญ่มีปริมาณมาก และต้องมีการขนส่งระยะทางไกล เพราะค่าใช้จ่ายถูก ความปลอดภัยสูง สินค้าที่นิยมใช้บริการรถไฟได้แก่ ปูนซีเมนต์ หินทราย น้ำมัน เป็นต้น

(๓) การขนส่งทางเครื่องบิน (Airlines) เป็นการขนส่งทางอากาศที่ถือว่ารวดเร็วที่สุดและค่าขนส่งสูงที่สุด เหมาะสำหรับสินค้าที่เสียหายง่าย หรือมีราคาแพง เช่น ดอกไม้ เพชร ฯลฯ

(๔) การขนส่งทางเรือ (Water Way) เป็นการขนส่งทางน้ำที่ประหยัดค่าขนส่ง เหมาะสำหรับสินค้าที่คนกลางในช่องทางการจัดจำหน่ายหรือคลังสินค้าที่อยู่ใกล้ทางน้ำ เช่น ซุง ข้าวเปลือก แร่ ถ่าน ฯลฯ

(๕) การขนส่งทางท่อ (Pipelines) เป็นการขนส่งสินค้าที่เป็นของเหลวหรือแก๊ส เช่น น้ำมัน น้ำแก๊ส

บทที่ ๔

แผนการตลาด

การเข้าสู่ตลาด ต้องเข้าใจถึงความต้องการของผู้บริโภคและก้าวร่นำหน้าความต้องการของลูกค้าอยู่ตลอดเวลาเป็นหน้าที่หลักของนักการตลาดทุกคน อีกทั้งการเข้าใจ "สิ่งแวดล้อมทางการตลาด" (Marketing Environment) เพื่อให้รับรู้ถึงความกังวลต่างๆ แรงกระตุ้นต่างๆ ของลูกค้า รวมทั้งการปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ก็นับเป็นหัวใจสำคัญที่นักการตลาดจะต้องคำนึงถึงอยู่เสมอ นักการตลาดมักจะคอยสำรวจสิ่งแวดล้อมทางการตลาดต่างๆ ด้วยการหาข้อมูลจากการจัดกิจกรรมทางการตลาดนอกบริษัท โดยจะคอยสังเกตแนวโน้มธุรกิจ โอกาสและภัยคุกคามของธุรกิจไปพร้อมๆ กัน องค์ประกอบที่สำคัญในการสำรวจตลาดมี ๖ ประการ ได้แก่ แรงกดดันด้านประชากรศาสตร์ แรงกดดันด้านสังคม-วัฒนธรรม แรงกดดันด้านเศรษฐกิจ แรงกดดันด้านกฎหมาย แรงกดดันด้านการแข่งขัน และแรงกดดันด้านเทคโนโลยี โดยนักการตลาดจะต้องสำรวจว่าโอกาสและภัยคุกคามจะมาจากที่ใดได้บ้างจากทุกมุมโลก เพื่อให้ธุรกิจดำเนินและสร้างกำไรเพิ่มขึ้นได้ สิ่งแวดล้อมทางการตลาดเป็นคำศัพท์ทางการตลาดเพื่อใช้อ้างอิงถึงปัจจัยและแรงกดดันต่างๆ ที่กระทบต่อความสามารถในการทำธุรกิจและความสัมพันธ์ต่อลูกค้าได้ โดยสิ่งแวดล้อมทางการตลาดมี ๓ ระดับ คือ สิ่งแวดล้อมระดับเล็ก (ภายในบริษัท) - เป็นแรงกดดันภายในบริษัทที่ส่งผลต่อความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า, สิ่งแวดล้อมระดับกลาง (ภายในธุรกิจหรืออุตสาหกรรม) - เป็นแรงกดดันที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มธุรกิจหรืออุตสาหกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อตลาด และสิ่งแวดล้อมระดับใหญ่ (ประเทศ) - เป็นแรงกดดันที่เกิดขึ้นในสังคมที่กระทบต่อบริษัทหรือตลาดโดยรวม

การตลาดสมัยใหม่นี้ได้กล่าวรวมถึง การตลาดความสัมพันธ์ที่มุ่งเน้นลูกค้าเป็นสำคัญ การตลาดเชิงธุรกิจหรือการตลาดเชิงอุตสาหกรรมที่มุ่งเน้นองค์กรหรือสถาบัน และการตลาดเชิงสังคมที่มุ่งเน้นประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้ การตลาดรูปแบบใหม่นี้ได้ใช้อินเทอร์เน็ตซึ่งเรียกว่า การตลาดผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet Marketing) หรืออีกหลายชื่อ ตัวอย่างเช่น การตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (e-marketing), การตลาดออนไลน์ (online marketing), การตลาดดิจิทัล (digital marketing) ที่หมายถึงการตลาดผ่านเว็บไซต์ค้นหาข้อมูล (search engine website) , การโฆษณาบนหน้าจอคอมพิวเตอร์ (desktop advertising)

การตลาดยุคสมัยใหม่นี้พยายามทำกลยุทธ์การแบ่งกลุ่มลูกค้าให้เป็นไปอย่างสมบูรณ์ซึ่งถือเป็นกระบวนการหนึ่งของการตลาดแบบดั้งเดิม อีกทั้งยังเป็นการกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้มีความแม่นยำชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งในบางครั้งเรียกว่า การตลาดเฉพาะบุคคล (personalized marketing) หรือการตลาดแบบหนึ่งสินค้าต่อหนึ่งลูกค้า (one-to-one marketing) อีกประการหนึ่ง การตลาดผ่านอินเทอร์เน็ตนั้นบางครั้งถูกพิจารณาในมุมมองกว้างมากขึ้น เพราะว่าการตลาดผ่านอินเทอร์เน็ตนั้นไม่ได้หมายถึงการทำตลาดอยู่บนโลกอินเทอร์เน็ตเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงการตลาดผ่านอีเมล สื่อโซเชียล และการผลักดันผู้คนที่ได้บริโภคสื่ออย่างวิหฤ พ้ายโฆษณาขนาดใหญ่ซึ่งเป็นการตลาดแบบดั้งเดิมเข้าไปสู่อินเทอร์เน็ตหรือหน้าเว็บไซต์ต่างๆ อีกด้วย

กล้วยหอม ตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ ประเทศญี่ปุ่น และจีน

กล้วยไข่ ตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ ประเทศจีน และฮ่องกง

กล้วยน้ำว้า ตลาดส่งออกที่สำคัญ คือ ประเทศจีน และฮ่องกง

ส่วนผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากกล้วยสามารถจำหน่ายได้หลายทาง อาทิ ร้านค้าชุมชน ตลาดชุมชน ร้านค้าสหกรณ์ ห้างสรรพสินค้า ร้านค้าภายในปั๊มน้ำมันทั่วประเทศ และตลาดออนไลน์

การกำหนดราคาสินค้านั้น มีสิ่งที่กิจการจะต้องพิจารณาเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ เช่น กำไร จากการขาย การยอมรับของผู้ซื้อ การเปรียบเทียบกับราคาของคู่แข่งชั้น เป็นต้น ซึ่งต้องคำนึงถึงขนาดதாகกิจการต้องลงราคาสินค้าลงอีก ก็สามารถกระทำได้โดยไม่ขาดทุน

๑.การกำหนดราคาจากต้นทุน (Cost Based Pricing) เป็นวิธีการกำหนดราคาที่ยางและสะดวกที่สุด โดยใช้ต้นทุนต่อหน่วยมาเป็นพื้นฐาน ซึ่งมีวิธีการกำหนดราคา ดังนี้

๑.๑ วิธีการกำหนดราคาแบบ Cost-Plus การกำหนดราคาวิธีนี้มาใช้ในกรณีที่กิจการไม่สามารถคาดการณ์ต้นทุนของผลิตภัณฑ์ล่วงหน้าได้ หรือต้นทุนของผลิตภัณฑ์ไม่แน่นอน กิจการจึงต้องกำหนดกำไรที่แน่นอนขึ้นมาก่อน และเมื่อทราบต้นทุนต่อหน่วยแล้วจึงนำต้นทุนนั้นไปบวกกับกำไรที่ต้องการ

ราคาขาย = กำไรต่อหน่วยที่ต้องการ + ต้นทุนต่อหน่วย

๑.๒ วิธีการกำหนดราคาแบบ Mark up เป็นการบวกส่วนเพิ่มโดยใช้สมการ ดังนี้

Price = Cost + Mark up หรือ ราคา = ต้นทุน + ส่วนเพิ่ม

วิธีการคำนวณ Mark up มีดังนี้

๑) Mark up on Cost หรือ Mark on คือ การกำหนดเป็นร้อยละจากราคาต้นทุน

๒) Mark up on Selling Price หรือ Mark up คือ การกำหนดเป็นร้อยละจากราคาขายวิธีนี้ใช้มาก ในธุรกิจค้าปลีกและค้าส่ง โดยมีพื้นฐานการคำนวณมาจากต้นทุนเช่นเดียวกัน

๑.๓ วิธีกำหนดราคาเพื่อให้ได้ผลตอบแทนตามเป้าหมาย (Target Pricing) เป็นการกำหนดราคาเพื่อให้ได้ผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment : ROI) โดยต้องการกำไรเป็นร้อยละเท่าใดของเงินลงทุน (Target Profit) เข้าไปในต้นทุนของสินค้าหรือเงินลงทุน โดยใช้สมการดังนี้

$$\text{ราคา} = \frac{\text{ต้นทุนต่อหน่วย} + \text{อัตราผลตอบแทนที่ต้องการ} * \text{เงินลงทุน}}{\text{จำนวนสินค้าที่ขาย}}$$

๒. การกำหนดราคาจากอุปสงค์ (Demand Based Pricing) เป็นการกำหนดราคาโดยคำนึงปริมาณความต้องการซื้อสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งของลูกค้าที่มีการเปลี่ยนแปลง หรือเรียกว่า ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคา

ประเภท	ราคาเฉลี่ย	หน่วย
(A) ก๋วยหนอมเบอร์ใหญ่	๔๕๐.๐๐	บาท/เซ่ง
(B) ก๋วยไชเบอร์ใหญ่	๓๗.๕๐	บาท/หวี
(C) ก๋วยน้ำว้าเบอร์ใหญ่	๒๒.๕๐	บาท/หวี

การโฆษณา และการส่งเสริมการขาย เป็นการนำเสนอต่อสาธารณชนบอกข่าวสารสินค้าแก่คนจำนวนมากไม่เจาะจงเฉพาะตัวหรือกลุ่มข่าวสารต้องมีความเป็นสากล เข้าใจได้ทั่วไป กระตุ้นให้เกิดการรับรู้ และพฤติกรรมซื้อการโฆษณา เป็นวิธีการนำเสนอต่อสาธารณชนโดยไม่ใช้ตัวบุคคล ระบุสินค้า บริการ หรือองค์กรที่เป็นเจ้าของสินค้าอย่างชัดเจน นำเสนอโดยการผ่านสื่อต่างๆ ซึ่งล้วนแต่ต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น การโฆษณามีบทบาทสำคัญต่อการทำธุรกิจ เพราะเป็นการนำเสนอต่อสาธารณชนโดยไม่ใช้ตัวบุคคล แต่มีการระบุชื่อสินค้า บริการ หรือองค์กรที่เป็นเจ้าของสินค้าอย่างชัดเจนวัตถุประสงค์พื้นฐานของงานโฆษณา ได้แก่

๑. การโฆษณาเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ เป็นการโฆษณาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสินค้าและบริการสามารถทำได้หลายรูปแบบซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการทำธุรกิจไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม

๒. การโฆษณาเพื่อให้ข่าวสาร เป็นการโฆษณาเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภค ซึ่งหลายประเภทและเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกระบบของธุรกิจ อาทิ ข่าวสารการลงทุน ข่าวสารการผลิต ข่าวสารด้านการตลาด

๓. การโฆษณาเพื่อชักจูงเป็นรูปแบบการโฆษณาที่จำเป็นจะต้องสร้างแรงจูงใจให้เกิดกับผู้บริโภค ทำให้ลูกค้าเกิดการคล้อยตามและต้องการที่จะซื้อสินค้าและบริการจากเรา

การส่งเสริมการขาย เป็นกิจกรรมส่งเสริมการตลาดที่นอกเหนือไปจากการโฆษณา การตลาดทางตรง การขายโดยพนักงานขาย และการประชาสัมพันธ์ที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราวเพื่อกระตุ้นความสนใจ การทดลองใช้หรือการซื้อของ ลูกค้าสุดท้าย บุคคลในช่องทางการตลาด หรือพนักงานขายของกิจการ การส่งเสริมการขายไม่สามารถใช้เพียงเครื่องมือเดียวได้ โดยทั่วไปมักจะใช้ร่วมกับการโฆษณา การตลาดทางตรง หรือการขายโดยใช้พนักงานขาย เช่นโฆษณาให้รู้ว่ามีการตลาด แลก แจก แถม หรือ ส่งพนักงานขายไปแจกสินค้าตัวอย่างตามบ้าน เป็นต้น ดังนั้น การส่งเสริมการขายเป็นกิจกรรมต่างๆ ทางการตลาดที่นอกเหนือจากการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ และการขายโดยพนักงานขาย โดยวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดการซื้อหรือเพิ่มยอดขายของกิจการ รวมถึงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของคนกลางในการจัดจำหน่าย โดยการจัดและตกแต่งร้าน การแสดงสินค้า การสาธิตการใช้งาน และความพยายามทางการตลาดอื่นๆ ที่ไม่ใช่งานด้านการขายที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ

๑. การส่งเสริมการขายเป็นการให้สิ่งจูงใจพิเศษเพื่อกระตุ้นให้เกิดการซื้อ เช่น คุปอง ของแถม การชิงโชค การแลกซื้อ

๒. การส่งเสริมการขายเป็นเครื่องมือกระตุ้น กิจกรรมการส่งเสริมการขายมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้เกิดการซื้อจำนวนมากขึ้น และสามารถตัดสินใจซื้อได้ในเวลาที่สั้นที่สุด

๓. การส่งเสริมการขายใช้ในการจูงใจกลุ่มต่างๆ ๓ กลุ่ม คือ

- การส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่ผู้บริโภค เป็นการส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่ผู้บริโภคคนสุดท้าย เพื่อจูงใจให้เกิดการซื้อจำนวนมากขึ้น ตัดสินใจซื้อได้รวดเร็วขึ้น เกิดการทดลองใช้ ถือว่าเป็นการใช้กลยุทธ์ดึง

- การส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่คนกลาง เป็นการส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่พ่อค้าคนกลาง ผู้จัดจำหน่าย หรือผู้ขาย ถือว่าเป็นการใช้กลยุทธ์ผลัก

เทคนิคการส่งเสริมการขายมุ่งเน้นผู้บริโภค

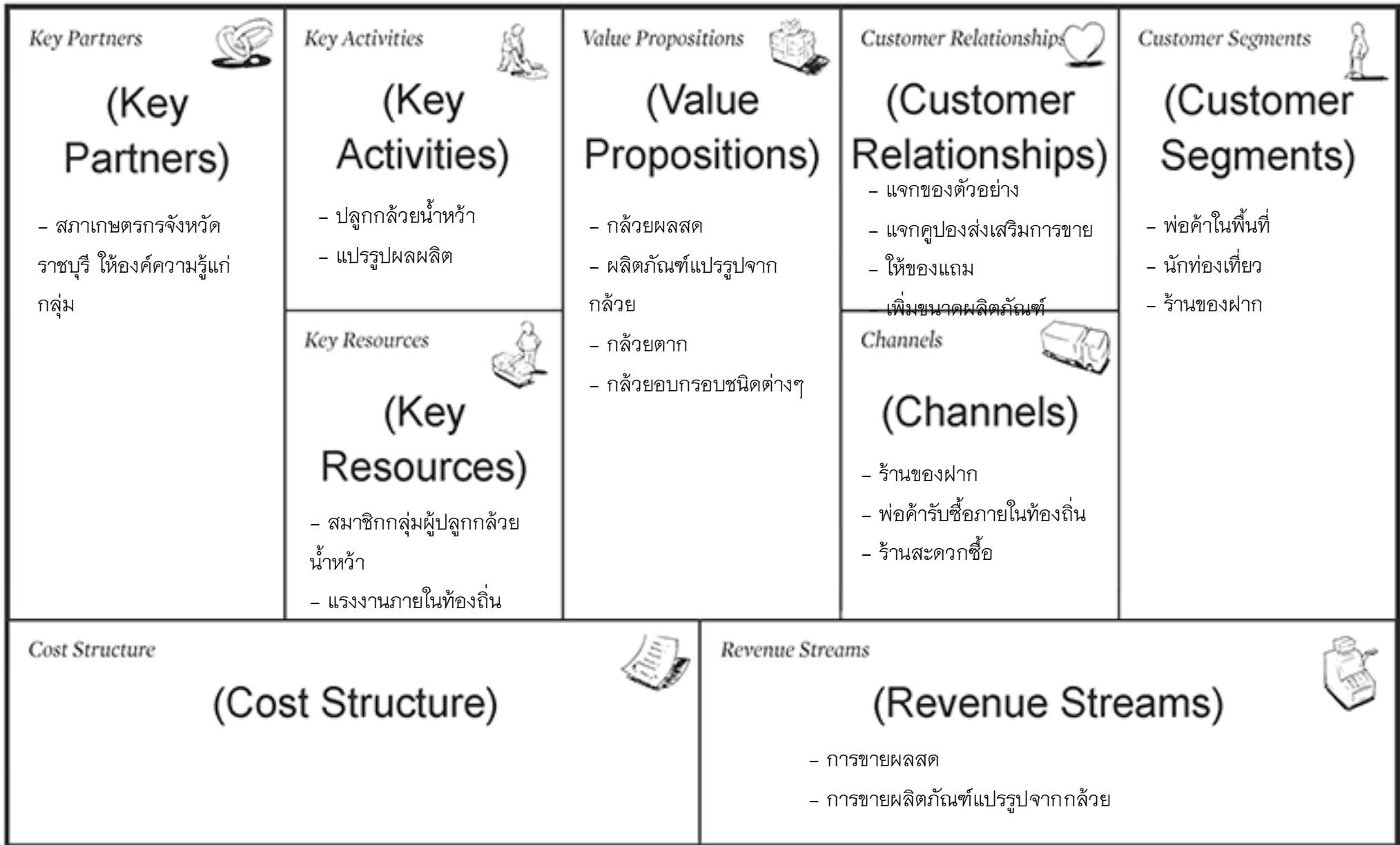
๑. การแจกของตัวอย่าง เป็นการแจกสินค้าที่ผู้ผลิตจัดทำขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อแจกฟรี เพื่อให้ลูกค้าได้ทดลองใช้ก่อน เพื่อลูกค้าเกิดความพอใจหลังจากการได้ทดลองใช้ก็จะกลับมาซื้ออีกในภายหลัง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีที่ได้ผลดีที่สุด

๒. การแจกคูปอง เป็นการส่งเสริมการขายที่ใช้ได้ผลที่ดีที่สุด และได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางมากที่สุด

๓. การให้ของขวัญ เป็นการส่งเสริมการอีกรูปแบบหนึ่งที่นักการตลาดใช้กันมานาน และได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง การใช้ของขวัญเป็นการเสนอสิ่งจูงใจพิเศษให้กับลูกค้าด้วยการแถมสินค้าหรือบริการบางอย่างฟรี หรือซื้อในราคาถูกพิเศษ

๔. การเพิ่มขนาดบรรจุภัณฑ์ เป็นการส่งเสริมการขายที่จูงใจผู้บริโภคให้ตัดสินใจซื้อที่ได้ผลวิธีหนึ่ง แทนที่จะเป็นการลดราคาให้กับผู้บริโภค

จากการที่สำนักงานสภาเกษตรกรจังหวัดราชบุรี ได้ดำเนินการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลสภาพพื้นที่ทั่วไปและดำเนินการส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกกล้วย ตาบลดะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สามารถนำแนวความคิดและทฤษฎี Business Model Canvas มาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นไปตามเป้าหมายที่กลุ่มกำหนดไว้

৫০

৫৬৭

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรมการจัดตั้งกลุ่ม
ภายใต้โครงการแผนพัฒนาเกษตรกรรมระดับตำบลเป็นเกษตรกรรมอุตสาหกรรม
วันศุกร์ที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐
ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ภาพกิจกรรมการจัดตั้งกลุ่ม
ภายใต้โครงการพัฒนาเกษตรกรรมระดับตำบลเป็นเกษตรกรรมอุตสาหกรรม
วันศุกร์ที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐
ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

